

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Operační riziko v bankovním a pojišťovacím právu

Zpracovala: Ing. Aneta Ptáková

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok 2012/2013

Zadání diplomové práce

Operační riziko v bankovním a pojišťovacím právu

Jméno a příjmení: Ing. Aneta Ptáková

Osobní číslo: RO7263

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Název tématu: Operační riziko v bankovním a pojišťovacím právu

Zadávací katedra: Katedra finančního práva a národního hospodářství

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Regulace a dohled nad bankovním a pojistným trhem – popis – subjekty a vztahy mezi nimi
3. Legislativní a regulační rámec pro řízení operačního rizika bank a pojišťoven
4. Závěr - srovnání

Rozsah pracovní zprávy 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- Arnošt, Bohm, Karina Mužáková: Pojišťovnictví a regulace finančních trhů, 1.vydání, Professional publishing, Praha 2010, ISBN 978-80-7431-035
- Frank J. Fabozzi, Anna S.Chernobai, Svetlozar T.Rachev: Operational risk – A Guide to Basel II Capital requirement, Models, and analysis, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2007, ISBN 978-0-471-78051-9
- Kašparovská, Vlasta: Řízení obchodních bank, vybrané kapitoly, 1.vydání, Praha, C.H.Beck, 2006, ISBN 80-7179-381
- Dvořák, Petr: Bankovníctví pro bankéře a klienty, 3.přepracované a rozšířené vydání, Praha, Linde Praha a.s., 2005, ISBN 80-7201-515-X.
- Dimitris N. Chorafas:Operational risk kontrol with Basel II, basic principles and capital requirements, Elsevier Butterworth Heinemann, 2004, ISBN O 7506 59092

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petra Jánošíková,Ph.D.

Katedra finančního práva a národního hospodářství

Datum zadávání diplomové práce: 12.března.2012

Termín odevzdání diplomové práce: 29.srpna. 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, srpen 2013 podpis

Poděkování:

Za ochotné poskytnutí materiálů a cenných informací děkuji
panu Ing. Pavlovi Rottovi a panu Mgr. Janu Boučkovi z České národní banky.

OBSAH

1	Předmluva.....	8
2	Vymezení pojmu operačního rizika.....	9
3	Definice operačního rizika v evropském právu a českém právu.....	11
3.1	Definice operačního rizika pro banky.....	11
3.2	Definice operačního rizika pro pojišťovny.....	12
4	Kategorizace rizik.....	13
4.1	Kategorizace operačních rizik banky.....	13
4.2	Kategorizace operačních rizik pojišťovny.....	14
5	Regulace a dohled.....	16
5.1	Regulace a dohled – vymezení pojmů.....	16
5.2	Dohledová nezávislost a odpovědnost.....	16
5.3	Filosoficko-ekonomické zdůvodnění regulace a dohledu.....	17
6	Soft law.....	19
6.1	Normy vytvářené Basilejským výborem.....	19
6.2	Normy vytvářené Mezinárodním sdružením orgánů dohledu v pojišťovnictví.....	20
7	Hard Law.....	21
7.1	Právo vytvářené na úrovni Evropská unie.....	21
7.1.1	Lamfalussyho procedura.....	21
7.2	Právo vytvářené na úrovni České republiky.....	23
8	Dohled.....	26
8.1	Dohled na úrovni Evropské unie.....	26
8.1.1	Vynutitelnost práva vytvářeného evropskými orgány dohledu.....	27
8.1.2	Individuální rozhodnutí evropských orgánů dohledu.....	27
8.2	Dohled na úrovni ČNB.....	29
9	Corporate governance.....	32
10	Internal Governance.....	36
10.1	Požadavky na řádnou správu a řízení společnosti.....	37
10.1.1	Zásada přiměřenosti.....	38
10.1.2	Požadavky na osoby v klíčových funkcích.....	38
10.1.3	Důvěryhodnost osob.....	39
10.1.4	Odborná způsobilost osob.....	40
10.1.5	System odměňování.....	41
10.1.6	Požadavek zamezení střetu zájmů.....	43
10.1.7	Požadavky na organizační uspořádání.....	44
10.1.8	Oddělení činností.....	45
11	Požadavky na vnitřní kontrolní mechanismus.....	46
11.1	Funkce interního auditu.....	46
11.1.1	Výbor pro audit.....	49
11.1.2	Funkce compliance.....	50
11.1.3	Funkce pojistného matematika pojišťovny.....	51
12	System řízení operačního rizika.....	52
12.1	Obecné požadavky na system řízení rizik.....	52
12.1.1	Požadavek obezřetnosti a požadavek odborné péče.....	52
12.2	Požadavky na řízení operačního rizika.....	53
12.2.1	Identifikace, shromažďování a vyhodnocování a ohlašování operačních rizik.....	54
12.2.2	Ochrana hmotných a nehmotných aktiv.....	54
12.2.3	Zásada kontinuity provozu podnikání a pohotovostního plánování.....	55
13	Riziko IS/IT.....	56
13.1	Strategie rozvoje informačních systémů.....	57
13.2	Bezpečnostní politika.....	57
13.2.1	Bezpečnost přístupu k informačním systémům.....	58
13.2.2	Fyzickou bezpečnost informačních systémů.....	59
13.2.3	Provozní požadavky na informační systémy.....	59
13.2.4	Audit operačního rizika a rizik IS/IT.....	60
13.2.5	Informační system a komunikace.....	60
14	Delegované činnosti.....	61
14.1	Outsourcing.....	61
14.2	Pojišťovací zprostředkovatelé.....	62
15	Praní špinavých peněz.....	64
16	Kapitálový požadavek k operačnímu riziku.....	66

16.1	Uznatelné techniky snižování kapitálového požadavku	68
16.2	Ohlašovací povinnost	69
17	Závěr	71
18	Resume:	76
19	Seznam zdrojů:	77

1 Předmluva

Cílem práce bylo porovnání právního rámce pro řízení operačního rizika v bankách a pojišťovnách v souvislosti s implementací mezinárodních standardů pro řízení operačních rizik do právního řádu České republiky.

Práce vychází:

- z analýzy regulí souvisejících s řízením operačního rizika u bank a pojišťoven, analýza je zaměřena na hard law a soft law a jejich závaznost a vynutitelnost související s řízením operačního rizika,
- z analýzy subjektů, kteří se podílejí na regulaci a dohledu, zaměřené na jejich regulatorní a dohledové činnosti, práva a povinnosti.
- Obsahová analýza je zaměřena na vymezení pojmu operačního rizika, odpovědností za řízení operačního rizika, nástroje řízení operačního rizika, povinný reporting. Zabývala jsem se vlivy „corporate governance“ na operační riziko a jeho řízení.
- Analýza zohledňuje historický vývoj pouze okrajově, spíše je zaměřena na aktuální situaci a předpokládaný vývoj.

Zkoumaná problematika má interdisciplinární charakter, proto se ve své práci zabývám nejen právními, ale i ekonomickými otázkami.

Práce je zaměřena na rozdíly v regulaci, harmonizaci, rozdíly v současné právní úpravě související s operačním rizikem a jeho řízením pro banky a pojišťovny, zhodnocení implementace mezinárodních doporučení a směrnic do českého právního řádu.

Plzeň, srpen 2013

Podpis

2 Vymezení pojmu operačního rizika

Vymezení pojmu operačního rizika pro účely regulace a dohledu je výsledkem diskusí zástupců centrálních bank a industrie. Definice vznikla na základě studie provedené v rámci přípravných prací k zavedení minimálního kapitálového požadavku ke krytí operačního rizika, na půdě Basilejského výboru pro bankovní dohled¹. Tento výbor působí při Bance pro mezinárodní platby², zajišťuje spíše neformální spolupráci a diskusi mezi orgány dohledu členských zemí. Definice Basilejského výboru má charakter doporučení, standardu, který není závazný a právně vynutitelný.³

V roce 2001 navrhla British Bankers Association první znění oficiální definice pro operační riziko:

“the risk of direct or indirect loss resulting from inadequate or failed internal processes, people, systems or from external events“⁴, Basilejský ji ještě tentýž rok přijal.

V praxi se tato definice, ale neujala, byla kritizována, protože nebyl dobře vymezen pojem „direct loss“ a „indirect loss“. V reakci na tento zjištěný nedostatek byla přijata upravená verze definice, která je dnes akceptována v EU i u nás v ČR.

„Operational risk is the risk of loss resulting from inadequate or failed internal processes, people or systems, or from external events“⁵

Český překlad aktuální definice:

“Operačním rizikem se rozumí riziko ztráty vyplývající z nedostatečnosti nebo selhání vnitřních procesů, lidí a systémů nebo z vnějších událostí.“

V konsultačních materiálech a výkladových materiálech se dočtete, že definice zahrnuje právní riziko a riziko informačního systému a informační

¹ Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) , česky (dále jen „Basilejský výbor“).

² Bank for International Settlements (BIS)

³ Více o Basilejském výboru se dozvíte na stránkách Banky pro mezinárodní platby [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: <http://www.bis.org/list/bcbs/index.htm>

⁴ Citace ze strany 17 (Frank J.Fabozzi, Anna S.Chernobai, Svetlozar T.Rachev: Operational risk – A guide to Basel II Capital requirements, Models and Analysis, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2007, ISBN 978-0-471-78051-9)

⁵ Ibidem

technologie, ale výslovně vylučuje strategické riziko, reputační riziko a systémové⁶ riziko.

Dle názoru Drahomíra Kubáně je v návaznosti na právní rizika nutno posuzovat jako operační riziko i riziko compliance, tj. riziko, že činnosti instituce nebudou v souladu s požadavky právních předpisů, interních předpisů a kodexů, standardů.⁷

Negativně lze vymezit operační riziko jako jakékoliv riziko, které není zařazeno do kategorie tržních nebo úvěrových rizik.

Zvláštní kategorií jsou operační rizika související s outsourcingem a jinými delegovanými činnostmi⁸.

Basilejský výbor je názoru, že nejvýznamnějším operačním rizikem jsou nedostatky v systému vnitřní kontroly a corporate governance. Tyto nedostatky, mohou mít podobu chyb, podvodů, neplnění včas nebo poškozování zájmů banky překročením pravomocí, prováděním obchodů neetickým nebo riskantním způsobem.⁹

Operační rizika lze dělit na ovlivnitelná a neovlivnitelná. Příkladem neovlivnitelného operačního rizika jsou externí události typu přírodních a jiných katastrof, případy vyšší moci.

Operační riziko je *riziko* související s provozem, je obsaženo ve všech provozních činnostech společnosti, proto se mimo legislativu setkáte s označením provozní riziko.

Operační riziko je *mnohovýznamný* pojem, v právní terminologii neurčitý právní pojem. Nelze dopředu stanovit, které oblasti zasáhne a kterých událostí se bude týkat, je ovlivněno velikostí finanční instituce, rozsahem její povolené činnosti a externími vlivy, proto se předpokládá, že si finanční instituce budou vytvářet vlastní definice operačního rizika, přičemž tato jim bude sloužit jen jako vodítko.

⁶ Rozumějte v makroekonomickém smyslu – riziko selhání systému, sektoru.

⁷ Celý článek: Kubáň, Drahomír: Riziko compliance a riziko právní jako operační rizika pojišťovny, Pojistné rozpravy – pojistně teoretický bulletin – Česká asociace pojišťoven, 2012, ISSN 0862-6162, od str. 45 pojišťoven)

⁸ Např. zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví

⁹ Core principles for Effective Banking Supervision [online], Basel Committee on Banking Supervision, Basle September 1997 [cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://www.bis.org/publ/bcbs30a.pdf>

3 Definice operačního rizika v evropském právu a českém právu

3.1 Definice operačního rizika pro banky

V letech 2005 až 2010 byly do českého právního řádu transponovány směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí a směrnice Komise 2007/18/ES ze dne 27. března 2007. Tato evropská legislativa vychází z Nové kapitálové dohody basilejského výboru, tzv. konceptu Basel II a zahrnuje nový přístup k řízení rizik, včetně operačního rizika. Definice se od basilejského konceptu vůbec neliší, nachází se v čl. 4 odst. 22 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES¹⁰.

Česká republika ji ve zcela nezměněné podobě transformovala do vyhlášky č. 123/2007 Sb. O pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.¹¹ Vyhláška navazuje na Zákon o změně některých zákonů v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků na banky, spořitelní a úvěrní družstva obchodníky s cennými papíry a na instituce elektronických peněz¹² Definice operačního rizika se nachází v § 3 vymezení pojmů odst. 3 písmena g) vyhlášky o pravidlech obezřetného podnikání bank, podrobně je vymezen v příloze č. 22.

Od ledna příštího roku vstoupí v účinnost nařízení Evropského parlamentu a Rady o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, tzv. Basel III¹³. Definice se nachází v čl. 4 odst. 24 tohoto nařízení, je přímo závazná nevyžaduje již transformaci do národní legislativy.

¹⁰SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (přepracované znění) [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0001:0001:CS:PDF>

¹¹ dále jen „vyhlášky o pravidlech obezřetného podnikání bank“

¹² dále jen „zákon Basel II“

¹³ Nařízení Basel III [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SPLIT_COM:2011:0452\(01\):FIN:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SPLIT_COM:2011:0452(01):FIN:CS:PDF)

3.2 Definice operačního rizika pro pojišťovny

Definice operačního rizika pro účely zavedení kapitálového požadavku pro pojišťovny vychází z basilejské definice pro banky. Najdeme ji ve stejném znění jako pro banky v již připraveném návrhu nového zákona o pojišťovnictví, který do našeho právního řádu zavádí Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/138 ze dne 25. listopadu 2009, o přístupu k pojišťovací, zajišťovací činnosti a jejím výkonu.¹⁴ Definice se nachází v jejím oddílu III, článku 13 odst. 33. Tato směrnice je platná, ale není ještě účinná, z důvodu existence pozměňovacího návrhu Omnibus II, který zásadním způsobem upravuje některé pasáže směrnice. Její účinnost je posouvána tzv. minisměrnicí Quick fix, jejímž cílem je získat čas na implementaci.¹⁵ Proto se právní definici pro operační riziko v právních předpisech, které jsou platné a účinné pro Českou republiku ještě nenašli. Zásada přiměřenosti a vědomí neurčitosti pojmu operační riziko se odráží v možnosti vytvářet vlastní definice pro interní potřeby i v novém konceptu řízení rizik u pojišťoven.

¹⁴ dále jen „směrnice Solventnost II

¹⁵ PhDr. Vladimír Přikryl Odbor Finanční trhy: Solvency II Řízení rizik a kapitálu v pojišťovnictví [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: <http://www.slideshare.net/SmithNovak/vladimr-pikryl-strunpehled-zmn-pipravovanch-v-legislativ-pojiovnictv> a článek Biatec, který vydala Slovenská národní banka [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: http://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/8-2012/05_biatec12-8_solventnostII.pdf

4 Kategorizace rizik

4.1 Kategorizace operačních rizik banky

Basilejský výbor kategorizuje operační riziko následovně. S touto kategorizací pracují směrnice „Basel II“, nařízení „Basel III“ a na ně navazující zákony a vyhlášky. Kategorizace¹⁶ je využívána v rámci standardizovaného přístupu pro výpočet kapitálového požadavku ke krytí operačních rizik, vycházejí z ní některé výkazy pro Českou národní banku.

- Vnitřní nekalé jednání

Jednání osob uvnitř instituce, jehož cílem je spáchat podvod, zpronevěru, nebo obejít předpisy, zákony či firemní zásady. Příkladem může být úmyslné vykazování nepravdivých údajů, krádeže prováděné zaměstnanci, „insider trading“ na vlastní účet.

- Vnější nekalé jednání

Opět se jedná zejména o jednání s cílem spáchat podvod, zpronevřit majetek nebo obejít zákon, jde ale o činnosti osob stojících mimo instituci. Příkladem je např. počítačové hackerství, šekové podvody.

- Pracovně-právní postupy a bezpečnost provozu

Riziko vyplývající z nesouladu činností s právními předpisy pracovními, zdravotními nebo bezpečnostními. Příklady jsou diskriminační jednání, porušení předpisů bezpečností práce a jiné nároky na odškodnění.

- Klienti, produkty a obchodní praktiky.

Neúmyslné a nedbalostní jednání, v jehož důsledku není společnost sto řádně splnit obchodní závazky vůči některým klientům. Dochází k porušení důvěry. Riziko nedostatků nových produktů. Příklady: právní nedostatky ve smluvním zajištění pohledávek, zneužití důvěrných informací o zákaznících, praní špinavých peněz nebo prodej nepovolených produktů, škody v důsledku profesních nedostatků při přípravě nových produktů.

¹⁶ „Typy událostí a popis podle Basel II“, vycházela jsem z tabulky na str.24 v publikaci: Frank J.Fabozzi, Anna S.Chernobai, Svetlozar T.Rachev: Operational risk – A guide to Basel II Capital requirements, Models and Analysis, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2007, ISBN 978-0-471-78051-9

- Škody na hmotném majetku

Ztráta nebo poškození hmotných aktiv v důsledku vnějších událostí. Příklady zahrnují terorismus, vandalismus, zemětřesení, požáry a povodně, a jiné případy vyšší moci.

- Narušení podnikatelské činnosti a selhání technických systémů.

Ohrožení kontinuity provozu, příklady jsou hardwarové a softwarové selhání, telekomunikační problémy a výpadky veřejných služeb.

- Provádění transakcí, dodávky vč. outsourcingu, správa a řízení procesů

Toto riziko se projevuje chybami při zpracovávání transakcí nebo při chybném řízení procesů, ve vztahu k obchodním partnerům a klientům.

Příklady zahrnují např. chyby při zadávání dat, selhání správy zajištění, neúplné právní dokumentace, neschválený přístup ke klientským účtům, a z nich vyplývající spory.

V současné době v souvislosti s globalizací, rostoucím využíváním informačních technologií a vzniku nových finančních produktů se ukazují jako reálná nová potencionální rizika. Nová rizika přinášejí automatizované technologie, růst e-commerce, ale i různé formy zajištění se proti rizikům tržním a úvěrovým jako jsou sekuritizace, úvěrové deriváty aj. Dále vznikají nové formy rizika v souvislosti s outsourcingem. Nebo vznikají díky různým formám slučování či štěpení podniků, se vznikem finančních konglomerátů, jež propojují finanční trhy napříč sektory.

4.2 Kategorizace operačních rizik pojišťovny

Z výše uvedené kategorizace operačních rizik pro banky lze vyjít také u pojišťoven.

Klasifikace rizik podle IAA¹⁷ a pana Boehma a paní Mužákové¹⁸ operační riziko zahrnuje:

- rizika spojená s podnikáním – rušení pojistných smluv, nárůst cen nákladů,
- právní riziko, riziko compliance, daňové riziko,

riziko nesouladu s právními předpisy

- riziko neúmyslných selhání osob zaměstnanců, obchodních partnerů, dodavatelů - neúmyslné ztráty dat, selhání dodavatele služeb

¹⁷ Insurance Application Architecture

¹⁸ Arnošt Böhm; Karina Mužáková: Pojištnictví a regulace finančních trhů, 1. vydání, Professional publishing, Praha, 2010, ISBN 978-80-7431-035

- mis-selling (klient není dostatečně informován o vlastnostech produktu, svým charakterem neodpovídá jeho potřebám)
- podvody -např. falšování pojistných smluv a jiných dokumentů, pojistné podvody, nadhodnocování škod
- Chyby procesů a postupů – nedostatky vnitřních předpisů, nesprávně nastaven systém vnitřní kontroly
- Chyby v řízení a správě společnosti –nevhodně nastavená organizace, nedostatečně vymezené kompetence a pravomoci, nevhodně nastavené odměňování
- Chyby týkající se produktů – špatně zpracované marketingové studie, plány pojistných produktů
- chyby informačních systémů a komunikačních sítí, např. selhání softwaru, hardwaru, sítí, výpadek call centra,
- externí vlivy – zahrnují výpadky ohrožující provoz, např. přerušení dodávek elektřiny, nárůst škodných událostí v důsledku povodní.

5 Regulace a dohled

5.1 Regulace a dohled – vymezení pojmů

Nejprve si osvětlíme rozdíl mezi těmito dvěma pojmy obecně. Někteří autoři, např. Spong¹⁹, Corwright²⁰ a Pulpánová²¹ považují regulaci a dohled za synonyma, odůvodňují to tím, že neexistuje jasná hranice mezi regulací a dohledem. Já, přestože souhlasím s názory, že regulace a dohled jsou činnosti propojené a nelze je od sebe oddělit, v této práci oba pojmy odděluji, vycházím jak z organizačního rozdělení kompetencí mezi dva různé útvary v rámci ČNB, tak z právní úpravy. Regulace všeobecně znamená vytváření pravidel chování, stanovování cílů k žádoucímu chování. Útvar regulace v ČNB v rámci jí zákonem stanovené pravomoci vytváří normy a podílí se na implementaci mezinárodních a evropských norem. Dohled na regulaci navazuje. Jedná se o kontrolu dodržování pravidel vytvořených v rámci regulace. JUDr. Jurošková²² označuje za dohled vše, co spadá pod, cituji: „*sledování jednotlivých účastníků a následné přijímání opatření k zajištění žádoucího chování*“. Dohledové činnosti jsou svěřovány subjektům odlišným od státu. Pokud jsou svěřovány státním orgánům, zahrnují též dozor.

5.2 Dohledová nezávislost a odpovědnost

Dohledové nezávislosti a odpovědnosti se zabýval pan Jeník²³ v publikaci dohled a regulace. Jeho postřehy:

Dohledová nezávislost poskytuje dohledovým orgánům ochranu před vnějšími tlaky, zejména politickými, ale i ze strany kontrolovaných subjektů.

Dohledový orgán by měl mít zvláštní ochranu, dle jeho názoru, není vhodné, aby dohledové orgány nesly odpovědnost za následky svého rozhodnutí,

¹⁹ Spong, K. Banking Regulation: Its purposes, Implementation and Effects. Kansas City: Federal Reserve Bank of Kansas City, 2000, str.5

²⁰ Cartwright, P. Banks, Consumers and Regulation. Oxford: Hart Publishing, 2004, str.5

²¹ Pulpánová, S. Komerční bankovníctví v České republice, Praha: Oeconomica, 2007

²² Jurošková, L. Bankovní regulace a dohled, Auditorium edice Studie, Praha 2012, str.12

²³ Jeník, Ivo: Dohled a regulace finančního trhu, Všechno Spolek Českých právníků, 2011, 120 s., ISBN 978-80-85305-48-7.

pokud byly učiněny v rámci své pravomoci a působnosti a způsobem stanoveným právními předpisy.²⁴

Považuje za nutnost, aby rozhodnutí dohledových orgánů byla přezkoumatelná soudy v rámci kontroly dodržování zákonů.

5.3 Filosoficko-ekonomické zdůvodnění regulace a dohledu

V ekonomii existují dva hlavní teoretické přístupy k regulaci - liberalismus a intervencionalismus. Představitelem ekonomického liberálního směru byl filosof Adam Smith²⁵, který zastával názor, že intervence je ve své podstatě škodlivá, „*trhy fungují nejlépe, jsou-li ponechány samy sobě*“, protože jednotlivci konají ve vlastním zájmu, pokud je jim to umožněno bez jakýchkoliv omezení, dostanou se tím k nejlepším výsledkům. Klasičtí liberalisté zavedli tzv. zásadu laissez faire, jejíž zastánci věří, že stát by měl nechat trhy fungovat volně, nezasahovat do nich, měl by se pouze omezit na arbitra a tvůrce pravidel, a na jejich vymáhání. Přestože byl Adam Smith v zásadě proti intervenci, v případě bank i on výslovně regulaci obhajoval, a to z důvodu katastrofálních následků pro celou ekonomiku v případech jejich selhání. Zastáncem intervencionistického směru byl Jonh Maynard Keynes²⁶. Zastával názor, že „*vládní zásahy mohou velmi významně ovlivnit fungování ekonomiky*“ Zpochybnil zásadu laissez faire, konstatoval, že není ideální pro všechny oblasti, protože stát si v některých z nich počíná lépe než soukromí podnikatelé.²⁷

ČNB²⁸ zastává také názor, že důvěryhodnost, stabilitu a konkurenční prostředí nelze zajistit pouze tržními *mechanismy, a proto je třeba činnost finančních institucí regulována velkým množstvím omezujících a příkazujících pravidel, především v podobě právních předpisů. Na druhou stranu upozorňuje na nevýhody přílišné regulace, která vede k nepřehlednosti a přílišnému zasahování do svobodného podnikání institucí.*

I dnes převažují názory, že trhy v praxi nefungují dokonale, proto je nutná intervence. V době kapitalismu nelze na banky ani pojišťovny nahlížet jako na racionálně uvažující instituce, ale jako na subjekty jejímž hlavním cílem je

²⁴ Odmítá princip objektivní odpovědnosti

²⁵ 1776 - Adam Smith – dílo: Pojednání o podstatě a původu bohatství národů

²⁶ 1936 – Keynes – dílo: Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz

²⁷ Jedním z podkladů: Poznámky z přednášek Makroekonomie z let mých studií bakalářského studia (2002- 2005), ZČU Fakulta Ekonomie

²⁸ Česká národní banka

maximalizace zisku. Subjekty jsou hnány touhou po zisku a přitom neberou v úvahu veškeré náklady svého selhání, negativní externality.

Výhody regulace:

Pro regulaci hovoří existence tržních selhání v podobě informační asymetrie a negativních externalit

- Informační asymetrie – jedna strana trhu ví více, nežli ta druhá strana.
- Negativní externality – nejčastěji spojovány se systémovým rizikem, to znamená, že úpadek jedné instituce může mít dominový efekt na jinou. Veřejnost může podlehnout pocitu, že i další instituce mají problémy, což může přivodit selhání dalších, zdravých institucí.
- Vliv bankrotů finančních institucí na celý finanční sektor a celou ekonomiku. Nedostatky současné regulace jsou příčinou finančních a ekonomických krizí a inspirací pro regulátory pro tvorbu nových regulatorních požadavků.

Nevýhody regulace:

- Proti regulaci hovoří skutečnost, že regulace implikuje morální hazard.
- Morální hazard vzniká, že jsou- li subjektu dány přílišné jistoty, Příklad. Pojištění vkladů, vyvolává morální hazard na straně klientů i bank, kdy obojí jsou ochotni vstupovat do rizikovějších transakcí.
- Obecné principy vs. detailní zpracování. Přehnaná regulace vede k nárůstu legislativy, která se stává nepřehlednou
- Přílišná regulace znamená růst nákladů jak pro dohlížené instituce, tak pro dohledové orgány.
- Společenská norma chování je efektivní alternativou k právní normě, protože adresát ji může za nízkých nebo žádných nákladů přijmout za svoji, a tak limitovat negativní dopady.

Zavedení kapitálového požadavku bank a pojišťoven stojí na podobných názorech jako je názor pana Schoonera cituji *“bez regulace by banky nedržely společensky optimální množství kapitálu”*²⁹

²⁹ Tento názor zastává v souvislosti s bankami např. Schooner - Schooner; H.M.Taylor, M.W.: Global bank Regulation Principles & Policies Burlington Elsevier, 2010

6 Soft law

6.1 Normy vytvářené Basilejským výborem

Většina pravidel souvisejících s řízením operačního rizika, a kterými se zabývám v této práci, vznikla na mezinárodní úrovni, připravil je Basilejský výbor pro bankovní sektor jako tzv. soft law³⁰. Normy připravené basilejským výborem mají podobu „standards“³¹, „guidelines“³², „sound practices“³³. Čl. 12 Statutu říká k závaznosti standardů, že se od členů Basilejského výboru „očekává“ jejich plná implementace do národní legislativy. Standardy představují minimální požadavky pro obezřetnostní regulaci a dohled nad bankami.

Guidelines a sound practices vycházejí ze současné nejlepší praxe, vydávají se s cílem zlepšení dohledu nebo bankovní praxe. Členové jsou vyzýváni, aby srovnávali své předpisy a činnost s nejlepší praxí současnosti.

³⁰ Soft Law na mezinárodní úrovni

Soft law vytvářejí např. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), Výbor pro finanční stabilitu (Financial Stability board) skupiny G20, Basilejského výboru pro dohled nad bankovním či The Financial Action Task Force pro otázky zamezení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorizmu (tzv. zamezení praní špinavých peněz). Závaznost a vynutitelnost lze dovozovat z existence gentlemen's agreements, nebo jiných dohod.

Přípravné práce mají podobu metodických pokynů, konzultačních papírů, oběžníků a podobných materiálů, které nemají právní charakter v tradičním smyslu, jsou spíše doporučeními, která se blíží právním normám.

Soft law bývá předzvěstí regulace, **hard law**, které tvoří klasické právní normy. Soft law samo o sobě není právně vymahatelné ani nikoho nezavazuje, je závazné jako naturální obligace.

Takovéto standardy jsou všeobecně přijímány jako good practices. Na první pohled by se mohlo zdát, že pravidla získají v praxi zvykový charakter a proto jsou závazné, ale všeobecně to nelze brát jako správný názor. Tato pravidla jsou totiž dobrovolně přijata a implementována národními autoritami. Některá pravidla, pokud by získala všeobecný charakter, by se mohla eventuálně stát některým pravidlem zvykového mezinárodního práva a získat závazný charakter, tento proces by ale trval dlouho.

Není pravda, že by soft law vždy předcházelo hard law. Existují situace, kdy standardy soft law byly vyvinuty paralelně s existující konvencí např. pro boj proti praní špinavých peněz.

Mezinárodní standardy většinou, na rozdíl od domácího práva, nejsou směřovány přímo konkrétním adresátům, ale státu, orgánům dohledu, pokud se jim má propůjčit právní závaznost a vynutitelnost, musí být implementována do národních právních řádů.

³¹ Standards – standardy

³² Guidelines - pokyny

³³ Sound practices – osvědčené principy

Basilejský výbor není nadnárodní autoritou, nemá právní subjektivitu, jeho členy se mohou stát národní orgány dohledu, centrální banky. Normy vytvářené Basilejským výborem nejsou právně závazné, nenahrazují národní právo.

Jejich závaznost lze dovodit z odpovědnosti vyplývající z členství k Basilejskému výboru, konkrétně z čl. 5 písmen a až g) Statutu³⁴, který členy Basilejského výboru zavazuje, aby neustále zvyšovali kvalitu bankovní regulace a dohledu, aktivně přispívali k rozvoji jeho činnosti na tvorbě standardů, pokynů, osvědčených principů, aby prováděli a uplatňovali basilejské normy v národní jurisdikci, aby zajistili soulad národní legislativy s Basilejským právem, v zájmu globální finanční stability. Členové jsou zavázáni se podrobit hodnocení ze strany Bankovního dohledu, zda jsou vnitrostátní normy v souladu s normami vytvořenými na půdě Bankovního dohledu.

Česká národní banka je členem³⁵ Basel consultative group, která působí jako poradní orgán Basilejského výboru. ČNB se dobrovolně podřídila Statutu Basilejského výboru, proto se na ni vztahují povinnosti v něm stanovené. Evropská Komise, evropské orgány dohledu pro bankovníctví a Evropská centrální banka mají status pozorovatele.

6.2 Normy vytvářené Mezinárodním sdružením orgánů dohledu v pojišťovnictví

Obdobnou činnost jako Basilejský výbor vykonává v oblasti pojišťovnictví Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví³⁶.

Výsledkem jeho činnosti je taktéž soft law, tzn., že vytváří dokumenty obsahující obecné principy a standardy pro orgány dohledu³⁷. Posláním IAIS je podporovat efektivní a globálně konzistentní dohled v pojišťovnictví s cílem rozvíjet a udržovat spravedlivé, bezpečné a stabilní pojišťovací trhy ve prospěch a ochranu pojistníků a přispět ke globální finanční stabilitě. ČNB je jeho členem, aktivně se podílí na její práci.

³⁴ Charter (Statut Basilejského výboru):[online] January 2013, Bank for international settlement [cit. 28.8.2013] dostupné na <http://www.bis.org/bcbs/charter.pdf>

³⁵ Seznam členů Basilejského výboru <http://www.bis.org/bcbs/membership.htm>

³⁶ International Association of Insurance Supervisors (dále jen IAIS)

³⁷ [Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology, October 2011 \(revised October 2012\)](#) [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:<https://www.google.cz/#fp=7eab73db165e191c&q=iasa+poji%C5%A1%C5%A5ovny>

7 Hard Law

7.1 Právo vytvářené na úrovni Evropská unie

V Evropské unii³⁸ se na tvorbě právních předpisů³⁹ podílejí zejména Evropská Komise⁴⁰, Evropský parlament a Rada EU a nově Evropské orgány dohledu, Evropská centrální banka národní orgány⁴¹.

Většina právních předpisů, které v souvislosti s operačním rizikem vydává, jsou směrnice a nařízení. Základní rozdíl mezi těmito předpisy je v tom, že u směrnic se předpokládá, že budou ve stanovené lhůtě implementovány do národních právních předpisů, kdežto u nařízení je tato implementace spíše nežádoucí.

Více k použitelnosti a přímému a nepřímému účinku nařízení a směrnic se dočtete např. v publikaci Svobody – Úvod do evropského práva.⁴²

7.1.1 Lamfalussyho procedura

Na úrovni EU jsou právní předpisy pro finanční sektor přijímány v rámci tzv. Lamfalussyho procedury.⁴³ Tato procedura je podrobně popsána v Lamfalussyho zprávě.⁴⁴ Základní mechanismus je založen na čtyřech úrovních, každá úroveň se soustřeďuje na určitou fázi implementace.

³⁸ Dále jen EU

³⁹ Hard law i soft law

⁴⁰ Lisabonská smlouva přiznává Evropské komisi tzv. iniciační monopol, jako jediná smí předkládat návrhy právních předpisů, dále má pravomoc vydávat delegované akty a stanoviska a doporučení. Je odpovědná za dodržování zakládajících smluv EU a z moci úřední podává žaloby v případě, že zjistí jejich porušení.

⁴¹ Zástupci z ministerstev, centrálních bank, národních orgánů dohledu [online] [cit. 28.8.2013]

Dostupné na:

⁴² Srovnejte: text k principu přímého účinku EU např. SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 115-127, odkaz z wikipedie

<http://www.ius-wiki.eu/evropske-pravo/pfuk/evropa/zkouska/otazka-27>

⁴³ Nazváno podle Barona Alexandra Lamfalussyho vedoucího skupiny, která tento proces vytvořila

⁴⁴ Lamfalussy report [online] [cit. 28.8.2013] Dostupné na:

http://ec.europa.eu/internal_market/securities/lamfalussy/

Lamfalussyho proceduře se věnovala Soňa Machová, její příspěvek je publikován v Pojistných rozpravách, [online] [cit. 28.8.2013] Dostupné na:

První úroveň⁴⁵

Na první úrovni přijímá Rada EU a Evropský parlament v rámci řádného legislativního postupu podle čl. 294 Smlouvy o fungování EU právní předpisy, které mají formu směrnic, ty je nutné implementovat do právního řádu ČR a nařízení, která jsou u nás přímo použitelná. Obsahem jsou rámcové principy strategické a politické povahy, které samy o sobě v praxi nepoužitelné a potřebují k sobě předpisy druhé a třetí úrovně.

Právním aktem první úrovně Lamfalussyho procesu jsou např. směrnice Basel II, návrh nařízení Basel III a Solvency II.

Druhá a třetí úroveň

Prováděcí předpisy druhé úrovně navrhuje a vydává Komise, mají formu nařízení, která jsou v České republice přímo použitelná, obsahem jsou závazné technické normy regulační a implementační. Na této úrovni se uplatňují legislativní postupy upravené v člancích 290 a 291 SFEU. Evropské orgány dohledu mají v druhé úrovni poradní funkci.

Třetí úroveň představuje uplatňování opatření přijatých na předchozích dvou úrovních. Evropské orgány dohledu⁴⁶ mají pravomoc vytvářet závazné technické standardy a nezávazná doporučení a obecné pokyny.

Nezávazná pravidla mohou adresovat jak ČNB, tak konkrétním finančním institucím. K vydávání doporučení a obecným pokynům nemusí mít evropské orgány dohledu výslovné zmocnění, ty nemají povahu právního předpisu EU, jedná se o "soft law", jehož vynucování je možné opřít pouze o přímo použitelná nařízení o evropském orgánu dohledu a jejich čl. 16, který stanovuje orgánům

http://www.pojistnyobzor.cz/pojistnerozpravy/Archiv/Cisla/2008/Pojistne_Rozpravy_2008_22.pdfov tomto článku je ještě postaru popsán komitologický proces., tj. přenesení legislativních pravomocí na (v tomto případě) evropské orgány dohledu (vypracování návrhu) a Komisi (vydání).

Dále se Lamfalussyho procedurou zabýval Mr. Kotaška, jeho článek je dostupný zde:

<http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-51620160-reforma-regulace-pojistovnictvi-a-jeji-dopady>

Nejaktuálnější informace podává paní Herbočzková Jana článek [online] [cit. 28.8.2013] Dostupné na:[http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/04_finance/Herboczkova_Jana%20_\(3664\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/04_finance/Herboczkova_Jana%20_(3664).pdf)

⁴⁵ „Level“ znamená „úroveň“

⁴⁶ Jsou tři sektorové orgány, někdy se jim říká „3L3“ orgány, nebo ESA 's (European supervisory authorities)

dohledu povinnost „comply or explain“⁴⁷ a pojišťovněm a zajišťovněm povinnost „vynaložit veškeré úsilí“ k tomu, aby se doporučeními řídili. Účelem doporučení je harmonizovat odlišné přístupy, podávat vysvětlení, výklady.

K vydávání závazných standardů musejí být evropské orgány dohledu výslovně zmocněny. Závazné technické standardy jsou dvojího druhu – regulační nebo implementační. Rozdíl vyplývá přímo z nařízení o evropských orgánech dohledu, viz čl. 10 a čl. 15. Regulační standardy jsou projevem přenosu pravomocí z Rady a EP na Komisi, která díky tomu může "regulovat", mohou fakticky obsahovat "nové" požadavky v rozsahu zmocnění předpisů první nebo druhé úrovně. Komise však nesmí nahrazovat činnost Rady a Parlamentu tím, že by vytvářela rámcová pravidla typu první úrovně, v nařízení vyjádřeno slovy, že nesmí obsahovat strategické a politické cíle.

Implementační normy také nemohou být "strategické a politické povahy", nezavádí žádné nové požadavky, mohou pouze vymezovat podmínky pro uplatňování předpisů první a druhé úrovně.

Závazné technické standardy vzniklé na této úrovni evropské orgány dohledu vytvoří, ale odpovědnost za přijetí a obsah nese, stejně jako ve druhé úrovni, Evropská komise. Ta rozhodne, v jaké formě budou přijata, zda ve formě směrnice nebo nařízení. Delegované akty jsou tzv. akty v přenesené působnosti přijímané postupem článku čl. 290 SFEU, prováděcí akty přijímány v souladu s čl. 291 SFEU. Evropský parlament má právo spolurozhodovat při vydávání prováděcích ustanovení.⁴⁸ Nevydá-li evropský orgán dohledu předpis, vydá ho Komise.

Čtvrtá úroveň

Čtvrtá úroveň Lamfalussyho procesu představuje kontrolu provádění opatření předchozích úrovní.

7.2 Právo vytvářené na úrovni České republiky

Česká republika vytváří právo navazující na evropskou legislativu, vytváří vlastní právo, které má podobu zejména zákonů, ústavních zákonů. Odpovědným orgánem je zákonodárny orgán, tj. Parlament ČR.

⁴⁷ Zásada „Comply or explain“ znamená uveď do souladu nebo vysvětli, odůvodni proč jsi neuvedl soft law do praxe

⁴⁸ tzv. regulativní postup s kontrolou.

Česká národní banka⁴⁹ je ústřední bankou České republiky. Její postavení, pravomoc a působnost upravují čl. 98 Ústavy České republiky⁵⁰, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů⁵¹ a jiné zákony⁵². Do aktivit ČNB lze zasahovat pouze na základě zákona.

ČNB se v rámci své činnosti podílí na tvorbě právních předpisů, ČNB spolupracuje na přípravě zákonů s ministerstvy⁵³, v souladu s § 37 zákona o ČNB spolu s Ministerstvem financí⁵⁴ navrhuje znění zákonů v oblasti finančního trhu – např. návrh novely zákona o pojišťovnictví, zákona o bankách dále např. na znění zákonů týkajících se působnosti a pravomoci ČNB, nyní spolupracují na novém znění zákona o ČNB, s jinými ministerstvy na základě zmocnění zvláštních zákonů.

ČNB dále vydává vlastní právní předpisy, je-li k tomu zákonem zmocněna – vyhlášky, např. obezřetnostní vyhlášky a opatření ČNB, k jejichž vydání je zákonem zmocněna.

V rámci své autonomie vydává vlastní interní předpisy ve formě statutů a pokynů, jimiž upravuje svoji organizaci, postupy práce a jiné.

Vydává výkladové a metodické materiály v podobě stanovisek, úředních sdělení a oznámení. Úřední sdělení⁵⁵) jsou určena především k informování účastníků finančního trhu podléhajících dohledu ČNB a dalších osob, které na finančním trhu působí.

V rámci meziresortního připomínkového procesu vydává připomínky k návrhům právních předpisů, u kterých není dle zákona navrhovatelem, ani u nich nespolupracuje na přípravě. Připomínky a stanoviska vydává k nelegislativním materiálům.

⁴⁹ dále jen „ČNB“

⁵⁰ dále jen „Ústava ČR“

⁵¹ dále jen „zákon o ČNB“

⁵² Například zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění, zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění.

⁵³ Zejména ministerstvo financí a Ministerstvo Spravedlnosti

⁵⁴ Dohoda mezi ČNB Ministerstvem financí o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančních trhů a jiných předpisů [Online] [cit. 27.8.2013]

Dostupné na

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/postaveni_cnb/download/dohoda_CNB_MF.pdf

⁵⁵) § 49b odst. 6 zákona o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

Pravidla pro přípravu právních předpisů má ČNB podrobně upraveny interním předpisem, v Legislativních pravidlech vlády⁵⁶⁾ a obdobných pravidlech, které musí respektovat z důvodu členství České republiky v Evropské unii⁵⁷⁾.

Platnost právních předpisů je podmíněna zveřejněním, zákonů a vyhlášek ve Sbírce zákonů, opatření ČNB, úřední sdělení jsou publikovány ve Věstníku ČNB.

⁵⁶⁾Legislativní pravidla vlády dostupné na [online], vlada.cz [cit.28.8.2013] dostupné na:
<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>

⁵⁷⁾ Usnesení vlády č. 1304 ze dne 12. října 2005 a Obecné zásady pro hodnocení dopadů regulace, schválené usnesením vlády č. 877 ze dne 13. srpna 2007, ve znění bodu IV usnesení vlády č. 927 ze dne 22. srpna 2007.

8 Dohled

8.1 Dohled na úrovni Evropské unie

Vstupem ČR do EU se ČNB stala součástí Evropského systému dohledu nad finančními trhy, který tvoří Evropská rada pro systémová rizika⁵⁸ a evropské orgány dohledu nad finančními trhy⁵⁹. ČNB v rámci sektoru bankovníctví a pojišťovnictví spolupracuje s evropským orgánem pro bankovníctví⁶⁰ a evropským orgánem pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění⁶¹. Stejně jako jejich předchůdci⁶² a s Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy⁶³, na rozdíl od nich tyto výbory vykonávají mikroobezřetnostní dohled, mají právní subjektivitu, což jim umožňuje vydávat rozhodnutí, jsou zodpovědné za řešení potenciálních sporů mezi národními orgány dohledu.

ČNB se podílí na plnění cílů a úkolů Evropského systému centrálních bank⁶⁴, jehož je součástí, ČNB vykonává pravomoc stanovenou národním centrálním bankám Smlouvou o fungování Evropské unie, Protokolem č. 4 o Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky⁶⁵, v souladu s přímo použitelnými předpisy Evropské unie a obecnými zásady a pokyny Evropské centrální banky⁶⁶.

V březnu tohoto roku se Evropští zákonodárci dohodli se zástupci členských zemí EU na tom, že bude ECB vykonávat dohled nad bankami. Tímto by se posílila role ECB v oblasti dohledu nad sektorem bankovníctví. Realizace

⁵⁸ dále jen „ESRB“

⁵⁹ Nová struktura dohledu nad finančním trhem vznikla na základě doporučení obsažených v tzv. Larosierově zprávě.

⁶⁰ European Banking Authority („EBA“) - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.1093/2010 ze dne 24.listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví)

⁶¹ European Insurance and Occupational Pensions Committee (EIOPA). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.1094/2010 ze dne 24.listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)

⁶² Nahradily staré orgány CEBS a CEIOPS, neměly právní subjektivitu, byly poradními orgány Evropské Komise.

⁶³ European Securities and Markets Authority (ESMA)

⁶⁴ dále jen „ESCB“

⁶⁵ dále jen „Statut ESCB/ECB“

⁶⁶ dále jen „ECB“

bude znamenat další revizi právních předpisů, vymežujících rozsah práva povinností jednotlivých aktérů v oblasti regulace a dohledu finančních institucí.⁶⁷

8.1.1 Vynutitelnost práva vytvářeného evropskými orgány dohledu

Jak již jsem uvedla výše v souvislosti s Lamfalussyho procedurou, mají evropské orgány dohledu možnost dotvářet a vytvářet právo prostřednictvím vytváření prováděcích a regulačních technických standardů, nově mají i možnost vynucovat a dohlížet nad jejich dodržováním.

ČNB může porušit evropské právo buď tím, že by neaplikovala evropské právo nebo ho bude aplikovat, ale způsobem, který vede k porušení evropského práva. Současná právní úprava nabízí dva způsoby řešení této situace.

V první řadě je povolán evropský orgán dohledu, který postupuje podle článku 17, nejprve provede šetření, na jehož výsledku závisí, zda vydá nebo nevydá doporučení, kterým stanoví nezbytné opatření k nápravě. Pokud ČNB nezjedná nápravu, musí evropský orgán dohledu informovat Komisi, která vydá závazné stanovisko. Nezajistí-li ČNB nápravu, vyžaduje-li to ochrana hospodářské soutěže, je-li to v zájmu zachování stability a integrity finančního systému a je-li povinnost, která je vynucována, přímo použitelná na finanční instituce, může Evropský orgán dohledu vydat, v mezích formálního stanoviska Evropské Komise, individuální rozhodnutí, které bude adresováno přímo konkrétní instituci. Individuální rozhodnutí může evropský orgán dohledu vydat i v dalších situacích, např. když byla vyhlášena krizová situace, ČNB byla nečinná, řešení sporů mezi národními orgány dohledu.

Nedokáže-li zjednat nápravu evropský orgán dohledu, může zasáhnout Evropská Komise. Ta jakožto „strážkyně smluv“ je oprávněna, na základě čl. 258 SFEU, podat žalobu k Evropskému soudnímu dvoru pro porušení evropského práva, tato žaloba, ale vždy směřuje proti státu, nikoliv proti ČNB, proto rozhodnutí Evropského soudního dvora zavazuje Českou republiku a nikoliv za ČNB i případná sankce půjde za Českou republikou.

8.1.2 Individuální rozhodnutí evropských orgánů dohledu

Co je dále nového v oblasti dohledu a regulace je to, že evropské orgány dohledu mají možnost vydávat tzv. individuální rozhodnutí.

⁶⁷ Malá, Barbora: ECB bude mít pravomoc dohledu nad bankami, dohodli evropští poslanci článek [online]ze dne 10.3.2013, Patria [cit.dostupné 28.8.2013]

Individuální rozhodnutí mohou být vydávána v případech, kdy dojde k porušení evropského práva, k vyřešení sporů mezi národními orgány⁶⁸, a mohou být reakcí na krizovou situaci. Použijeme-li výklad paní Herboczkové, pak orgány dohledu vyplňují mezery v právu prostřednictvím individuálních rozhodnutí, která jsou pouze konkretizací povinností uvedených v přímo použitelných předpisech. Individuální rozhodnutí jsou směřována jak finančním institucím, tak národním orgánům dohledu. Individuální rozhodnutí, nesmí zasahovat do diskreční pravomoci národních orgánů.

Individuální rozhodnutí evropských orgánů dohledu mají dle článku 17 odst. 7 nařízení⁶⁹ aplikační přednost před rozhodnutími národních orgánů ve stejné věci. Tímto prohlášením dochází k významnému zásahu do pravomocí ČNB.

V praxi určitě dojde na situace, kdy se proti takovému zásahu bude chtít bránit.

Proti rozhodnutím evropského orgánu dohledu se může odvolat k Odvolací radě⁷⁰, která je společným orgánem všech evropských orgánů dohledu.

Proti rozhodnutí Odvolací rady lze podat žalobu na základě článku 263 SFEU⁷¹ k Soudnímu dvoru EU, soud v rámci tohoto řízení přezkoumává pouze zákonnost.

ČNB by se mohla bránit tím, že individuální rozhodnutí zasahuje do její nezávislosti⁷², do jejích aktivit lze zasahovat pouze zákonem a nesmí přijímat pokyny od třetích osob. Současný právní stav, zde tedy nahrává ČNB, která zde má prostor, pro uvážení, že evropské právo, vč. rozhodnutí prostě nebude aplikovat.

⁶⁸ Spory řeší Smíšený výbor evropských orgánů dohledu. V rámci řešení sporů mezi národními orgány dohledu, snaha o smírčí řízení, mediace, závazné rozhodnutí orgánu dohledu, individuální rozhodnutí konkrétní instituci. Zde vyvstává otázka vynutitelnosti – ČNB je orgán, který dohlíží nad dodržováním právních předpisů, pokud finanční instituce porušuje právo, může použít sankce v podobě opatření k nápravě nebo pokut, proti nimž se lze odvolat k bankovní radě.

⁶⁹ Nařízení o ESA's

⁷⁰ Aktivní legitimaci k podání odvolání mají fyzické a právnické osoby, ČNB jako národní orgán dohledu, kterým bylo dané rozhodnutí adresováno

⁷¹ K podání této žaloby jsou aktivně legitimováni: ČR, instituce EU, FO i PO.

⁷² ČNB je nezávislá instituce, dle čl. 98 odst.1 Ústavy ČR lze zasahovat do její činnosti pouze zákonem, dle ustanovení § 9 zákona o ČNB nesmí přijímat pokyny od třetích subjektů.

Další otázka vyvstává v souvislosti s tím, že evropské orgány dohledu nemohou přímo vynucovat požadované jednání finančních institucí, protože tuto pravomoc má jen ČNB.

Paní Herboczková se domnívá, že se lze opřít o ustanovení čl. 291 odst. 1 SFEU⁷³, který zavazuje Českou republiku k povinnosti přijmout vnitrostátní právní opatření k provedení závazných aktů EU. Individuální rozhodnutí evropského orgánu jsou, dle přímo závazného nařízení o evropském orgánu, pouze upřesněním povinností přímo aplikovatelného evropského práva, a nad jeho dodržováním bdí ČNB, lze z toho dovodit, že ČNB je oprávněný subjekt, který může vést správní řízení proti finanční instituci a vynucovat požadované chování evropským orgánem, za pomoci sankcí, které má k dispozici.

8.2 Dohled na úrovni ČNB

Od roku 2006 vykonává ČNB nad finančním trhem jednotný dohled. Stalo se tak na základě zákona o integraci dohledu⁷⁴, kdy ČNB převzala agendu Komise pro cenné papíry⁷⁵, Úřadu pro dozor nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním⁷⁶ a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami.⁷⁷

Organizační uspořádání ČNB má od roku 2011 funkcionální ráz, což znamená, že jednotlivé odbory jsou vymezeny dle funkčního zaměření, dohlíží na subjekty napříč všemi sektory. Vznikly odbory dohledu obezřetnosti, dohledu odborné péče, kontroly obezřetnosti a kontroly odborné péče.⁷⁸

Odbory „dohledu“ vykonávají dohledem na dálku⁷⁹, odbory „kontroly“ vykonávají kontroly na místě⁸⁰. Odbory, které mají na starost „obezřetnost“ dohlíží na plnění obezřetnostních pravidel, jako jsou například pravidla kapitálové přiměřenosti nebo solventnosti.⁸¹

⁷³ Smlouvy o fungování Evropské unie

⁷⁴ Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem v posledním znění

⁷⁵ Dále jen „KCP“

⁷⁶ Dále jen „ÚDPP“

⁷⁷ Dále jen „ÚDDZ“

⁷⁸ tisková zpráva ČNB

⁷⁹ tzv. off-site supervision

⁸⁰ tzv. on-site supervision

⁸¹ Nové uspořádání dohledu nad finančním trhem [online] Investujeme.cz [cit. 28.8.2013] Dostupné na: <http://www.investujeme.cz/nove-usporadani-dohledu-nad-financnim-trhem/>

ČNB se v rámci zákonem svěřených kompetencí podílí na výkonu státní moci, na činnost v rámci dohledu se vztahuje zákon o ČNB, zákon o státní kontrole⁸², zvláštní zákony.

Výkon dohledu zahrnuje činnosti související s povolovacím a schvalovacím řízením, plněním informačních povinností, dohledem na místě, dohledem na dálku.

ČNB vykonává dohled na individuálním nebo konsolidovaném základě⁸³. Podléhají jejímu dohledu všechny tuzemské⁸⁴ banky a pojišťovny, tuzemské a zahraniční pobočky. Zahraniční banky⁸⁵ podléhají dohledu domovského státu.

ČNB může vykonávat doplňkový dohled nad finančními konglomeráty.⁸⁶

⁸² Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole v posledním znění

⁸³ Dohled nad skupinou. V současnosti ČNB bude vykonávat skupinový dohled spíše výjimečně, protože ho provádějí orgány dohledu, pod které spadají mateřské společnosti

⁸⁴ **Tuzemské banky**, založené podle českého práva

Bankou se, dle zákona o bankách, rozumí akciová společnost, která má sídlo v České republice, a která vykonává na základě bankovní licence, některou z následujících činností - přijímá vklady od veřejnosti, poskytuje úvěry. Označení banka mohou ve své firmě používat pouze, právnické osoby s bankovní licencí. Skutečnost, že poskytuje úvěry, ji řadí mezi úvěrové instituce. Tentýž zákon určuje, za jakých podmínek smějí stejné činnosti vykonávat zahraniční banky. O udělení bankovní licence rozhoduje ČNB, základní podmínkou pro její udělení je stanovená výše základního kapitálu 500 mil Kč, další podmínky jsou stanoveny v §4 odst. 5 zákona o bankách. Banky, které získaly licenci ČNB, mohou v bankovní licenci vymezené činnosti vykonávat na území jiného členského státu bez licence hostitelského státu, tzv. princip jednotné licence.

Tuzemské pojišťovny, založené podle českého práva

Pojišťovnou se podle českého práva, zákona pojišťovnictví, může stát osoba, která získá od ČNB povolení k provozování pojišťovací činnosti pro životní nebo neživotní odvětví, viz. přílohy k zákonu o pojišťovnictví. Minimální požadovaná výše základního kapitálu je odstupňována v závislosti tom v jakém odvětví bude provozovat pojišťovací činnost. Pro odvětví životních pojištění min 90 mil. Kč. A pro odvětví neživotních pojištění 65 – 200 mil. Kč. Činnost pojišťoven spočívá v uzavírání úplatných pojistných smluv s pojistníky, ve které se zavazuje, že finančně pokryje pojištěná rizika pojištěného subjektu, v případě, když nastane pojistná událost. U pojišťoven je také uplatňován princip jednotné licence.

⁸⁵ Založené podle cizího práva

⁸⁶ Finančním konglomerátem se rozumí skupina, jejímiž členy jsou osoby z různých finančních odvětví, např. z bankovníctví a pojišťovnictví. Finanční konglomeráty nepodléhají kapitálové přiměřenosti jednoho finančního sektoru. V publikaci Pojišťovnictví a regulace finančních trhů od Arnošta Boehma a Kariny Mužákové najdete schéma pro identifikaci finančního konglomerátu, na str. 48.

ČNB v oblasti operačních rizik se zaměřuje především na kontrolu kvalitativních požadavků na řídicí a kontrolní systém v oblasti řízení operačních rizik, řízení rizik souvisejících s informačními systémy a informačních technologiemi, na systém odměňování a preventivní opatření v oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti, posuzování vlastních modelů a pokročilých přístupů k operačnímu riziku a systému vnitřně stanoveného kapitálu. Dále dohlíží na tom, zda mají finanční instituce dostatečné kapitálové krytí, zda plní minimální kapitálové požadavky.

ČNB v postavení správního úřadu uděluje a odejímá bankovní licenci, povolení k podnikání v oblasti pojišťovnictví, k vymáhání povinností má k dispozici sankce v podobě nápravných opatření a pokut. Proti rozhodnutí ČNB se lze odvolat k Bankovní radě, která rozhoduje o rozkladech. Proti rozhodnutím Bankovní rady se lze odvolat ve správním soudnictví.⁸⁷

⁸⁷ Obecná pravidla týkající se správního řízení jsou obsažena v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád, který je obecným předpisem ve vztahu k zákonu 6/1993 Sb. O ČNB, aj. zvláštních zákonech

9 Corporate governance

Jak jsem již výše uvedla, jedním z nejčastějších zdrojů operačního rizika jsou nedostatky v corporate governance a v systému vnitřní kontroly. Co je to corporate governance, jakou roli hraje v systému řízení operačních rizik?

Pojmem Corporate governance⁸⁸ se obecně rozumí řízení a správa společnosti⁸⁹, v širším vymezení zahrnuje kontrolní mechanismy vyplývající ze vztahů s akcionáři, zaměstnanci, jinými zainteresovanými stranami. Používá se ve vztahu k veřejně obchodovaným společnostem. Specifičtější vymezení nabízí OECD⁹⁰ v materiálu OECD Principles of corporate governance, citují: “Corporate governance je systém, kterým jsou vedeny a řízeny podnikové korporace. Tento systém specifikuje distribuci pravomocí a zodpovědností mezi jednotlivé zúčastněné, jako jsou představenstvo respektive dozorčí rada, management a majoritní a ostatní vlastníci. Formuluje pravidla a postupy, jakým způsobem budou přijímána rozhodnutí o podnikových záležitostech. Přitom zároveň určuje i způsob, jak budou v podniku stanovovány jejich cíle a prostředky k jejich dosažení způsoby měření úspěšnosti.”⁹¹

Ministerstvo financí v roce 2004 vydalo materiál nazvaný Zásady corporate governance, jeho definice rozšiřuje vymezení corporate governance o vztahy mezi společnostmi a dalšími zainteresovanými stranami⁹², jimiž v našem případě mohou být např. akcionáři, zaměstnanci, vkladatelé, pojistníci a jiní.

⁸⁸ **Akcionářská teorie** - typická pro anglosaský model řízení společnosti, klade si za primární cíl uspokojení zájmů akcionářů, z této teorie se vyvinula tzv. **teorie zastoupení**, která zohledňuje střet zájmů mezi akcionáři a manažery, akcionáři investují do společnosti své finanční zdroje, a čekají, že společnost maximalizuje jejich zisky. Manažeři sledují své vlastní zájmy, zvyšují svoji moc, odměny a maximalizace čistého příjmu, což může být příčinou pro společnost nevýnosných rozhodnutí. **Teorie zájmových skupin** vychází z názorů, že nejen akcionáři a manažeři chtějí ovlivňovat chod společnosti, zohledňuje existenci dalších zájmových skupin – zaměstnanci, zákazníci, finanční instituce, státní a místní orgány. **Nová institucionální ekonomie**, sledování a role institucí a vlastnických práv ekonomice.

⁸⁹ Pojem řízení společnosti chápe Růžičková jako činnosti vrcholového managementu, jejichž cílem je optimální fungování a rozvoj společnosti. Správou společnosti rozumí vlastní řízení a kontrolu v podniku.

⁹⁰ Organisation for economic cooperation and development

⁹¹ Citace ze str. 15 (Publikace: Růžičková, Petra: Corporate governance, Professional publishing, první vydání, 2008, ISBN 978-80-86946-87-0)

⁹² Tzv. stakeholder

Ve světě se utvořily dva základní modely správy a řízení podniků, model angloamerický a evropský.

Model angloamerický⁹³ je charakterizován tím, že má dva hlavní orgány, valnou hromadu a radu ředitelů. Společnost hájí zájmy vlastníků společnosti, jejím hlavním cílem je maximalizace hodnoty akcií, tzv. shareholder value. Rada je složena z výkonných a nevýkonných ředitelů a má na starosti řízení společnosti.

Evropský model⁹⁴ je zpravidla dvouúrovňový systém, je založený na existenci tří orgánů: valné hromady, dozorčí rady a představenstva. Evropský model vychází z teorie, že manažer nehájí zájmy pouze vlastníků společnosti, ale zohledňuje zájmy všech zainteresovaných stran, kteří se podílejí na řízení podniku. Systém řízení společnosti je založen na vnitřní kontrole a regulaci aktivit společnosti. Vyznačuje se omezeným vlivem kapitálového trhu na správu a řízení jednotlivých korporací.

Český model corporate governance vychází z evropského dvouúrovňového přístupu k řízení a správě společností. Regulační základ je dán obchodním zákoníkem⁹⁵, tento zákoník stanovuje základní práva a povinnosti základních orgánů společnosti, kterými jsou představenstvo, dozorčí rada a valná hromada⁹⁶, vymezuje vztahy mezi hlavními orgány, požadavky na kontrolní mechanismus, vnitřní předpisovou základnu, podmínky důvěryhodnosti osob ve vysokých funkcích, povinnost omezení střetu zájmů, aj. Zároveň ale nechává akciovým společnostem možnost, aby si upravily, některé oblasti, sami stanovách.

Představenstvo

Představenstvo je řídicí orgán společnosti. Je statutárním orgánem, jedná jejím jménem. Nevyplývá-li ze zákona nebo ze stanov společnosti něco jiného, rozhoduje o všech záležitostech společnosti. Členy představenstva volí a odvolává valná hromada, stanovy mohou převést tuto pravomoc na dozorčí radu. Ve stanovách může být upraveno, že některé další činnosti představenstva vykonává

⁹³ Př. Velká Británie, USA

⁹⁴ Př. Německo

⁹⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

⁹⁶ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, Oddíl 4 Orgány společnosti § 184 a následující

dozorčí rada nebo valná hromada. Na členy představenstva se vztahuje zákaz konkurence.⁹⁷

Mezi základní aktivity představenstva patří tvorba strategií a základních cílů společnosti, kontrola jejich naplňování. Dále jmenuje vrcholový management.

Nese plnou odpovědnost za provozní řízení společnosti, a její strategické směřování.

U představenstva se uplatňuje princip kolektivní odpovědnosti.

Členové představenstva jsou osobně odpovědni za veškerou škodu⁹⁸, která společnosti vznikne, pokud zanedbají nebo záměrně poruší své zákonné povinnosti. Představenstvo může vytvářet na podporu své činnosti výbory.

Dozorčí rada

Činnost dozorčí rady spočívá v kontrolní činnosti, dohlíží nad tím, jak představenstvo využívá své pravomoci. Dohlíží nad uskutečňováním podnikatelské činnosti společnosti. Členové dozorčí rady jsou oprávněni nahlížet do veškerých záznamů a dokladů, které jsou spojeny s aktivitami společnosti. Provádí přezkum účetních závěrů a návrhů na rozdělení zisku, svá vyjádření předkládá valné hromadě. Dle zákona by měla být minimálně tříčlenná, musí být zajištěna nezávislost dozorčí rady. Je to volený orgán, který je volen valnou hromadou, má-li společnost více jak 50 zaměstnanců, volí jednu třetinu zaměstnanci. Členové dozorčí rady mají povinnost seznámit valnou hromadu s výsledky své kontrolní činnosti. Členové dozorčí rady jsou osobně odpovědni za veškerou škodu⁹⁹, která společnosti vznikne, pokud zanedbají nebo záměrně poruší své zákonné povinnosti. Dozorčí rada může na podporu své činnosti vytvářet vlastní výbory a komise.

Valná hromada

⁹⁷ § 196 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, a §196a, který stanoví podmínky poskytování úvěrů a převodu majetku ze společnosti na členy představenstva a osoby, které jsou k nim ve vztahu blízkém.

⁹⁸ Odpovědnost za škodu

Zákon o bankách zavádí požadavek, aby pravomoci statutárního orgánu a dozorčí rady musejí být stanoveny ve stanovách. Členové statutárního orgánu banky odpovídají společně a nerozdílně za škodu. Zákon o pojišťovnách podobné ustanovení neobsahuje, odpovědnost je nutné vyvodit z obchodního zákoníku.

⁹⁹ Osoby, které mají výrazný vliv na řízení společnosti – generální ředitelé a majoritní akcionáři odpovídají za škodu stejným způsobem.

Rozhoduje o změně stanov, o změně základního kapitálu, o odměňování členů představenstva, o odměňování členů dozorčí rady, rozhodování o zrušení společnosti, fúzích, schvaluje řádnou a mimořádnou účetní závěrku, volí a dovolává členy představenstva a dozorčí rady. Členové představenstva a dozorčí rady musejí být schopni poskytovat věrohodné a pravdivé informace, které vypovídají o faktickém stavu instituce. Nedokáží-li tyto informace zajistit, sankciuje je valná hromada tím, že je odvolá z funkce.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Tzv. funkční odpovědnost

10 Internal Governance

Pojem „internal governance“ chápou jako systém vnitřní správy a řízení instituce. Obecná pravidla správy a řízení bank a pojišťoven jsou zakotvena zákoně o pojišťovnictví, zákoně o bankách, tyto zákony jsou v poměru „lex specialis“ k obchodnímu zákoníku, k zákonu o ČNB, obsahují ale i ustanovení, která odkazují přímo na obchodní zákoník.

Další požadavky ve vztahu k řídicímu a kontrolnímu systému stanovuje Česká národní banka prováděcími předpisy, především se jedná o vyhlášku ČNB č. 123/2007¹⁰¹ a vyhlášku ČNB č. 434/2009 Sb.¹⁰² a jejich přílohy.

Další požadavky na corporate governance jsou obsaženy v soft law. Pro pojišťovny např. OECD principy pro správu a řízení¹⁰³, podobné principy vydala IASA¹⁰⁴, a Evropská Komise¹⁰⁵. Pro banky vydaly nejobsáhlejší soft law na corporate governance Evropský orgán dohledu pro banky¹⁰⁶ a Bankovní výbor¹⁰⁷.

Pro banky a pojišťovny jsou závazná ta pravidla soft law, ke kterým se ČNB přihlásí, a která finanční instituce inkorporují do své vnitropodnikové předpisové základny. ČNB na svých stránkách zveřejňuje standardy, které uznává.¹⁰⁸ U standardů, které jsou adresována národním orgánům dohledu, se to

¹⁰¹ dále jen „obezřetnostní vyhláška pro banky“

¹⁰² dále jen „obezřetnostní vyhláška pro pojišťovny“

¹⁰³ OECD guidelines on corporate governance [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

<http://www.oecd.org/daf/fin/insurance/48071279.pdf>

¹⁰⁴ Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology, October 2011 (revised October 2012) [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: <http://www.iaisweb.org/Insurance-Core-Principles-material-adopted-in-2011-795>

¹⁰⁵ ZELENÁ KNIHA Správa a řízení podniku ve finančních institucích a politika odměňování [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0284:FIN:CS:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0284:FIN:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0284:FIN:CS:PDF)

¹⁰⁶ Obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví k internal governance (řídicí a kontrolní systém) [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA_2012_00210000_CS_COR.pdf

¹⁰⁷ Enhancing corporate governance for banking organisations [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: <http://www.bis.org/publ/bcbs122.pdf>

¹⁰⁸ Např. Úřední sdělení ČNB ze dne 18. července 2007

k pravidlům obezřetného podnikání bank, spojitelných a úvěrních družstev a obchodníků

většinou děje tak, že v úředním sdělení ČNB uvede informaci, že se těmito pokyny bude řídit, a očekává i od kontrolovaných osob, že se jimi budou také řídit a stanoví účinnost, tedy okamžik od kterého bude nad zakomponováním těchto principů dohlížet.

ČNB dále vydává materiál zvaný dohledový benchmark¹⁰⁹¹¹⁰. Informace, které jsou obsažené v tomto druhu materiálu, vyjadřují názory zaměstnanců ČNB, kterým se budou řídit v praxi. Standardy soft law mohou banky a pojišťovny inkorporovat do vnitřních předpisů. Banky a pojišťovny mají dokonce povinnost zavést jí vybrané uznávané standardy do své vnitropodnikové předpisové základny¹¹¹, aby naplnily požadavek řádné správy a řízení společnosti. Dle mého názoru to znamená, že subjekty si mohou zvolit, které standardy aplikují, ale nemohou si zvolit možnost, že by neaplikovali žádný z nich. Nesplňovaly by pak totiž požadavek řádné správy a řízení a tím ani požadavek fungujícího a efektivního řídicího a kontrolního systému.

10.1 Požadavky na řádnou správu a řízení společnosti

Zákon o pojišťovnictví i zákon o bankách i jejich prováděcí předpisy se v souvislosti s touto problematikou vyhýbají stanovování požadavků, které by byly kladeny fyzickým osobám¹¹². Většina požadavků je kladena bance nebo pojišťovně, pobočce, povinné osobě tak, že jsou kladeny požadavky na funkce, činnosti, procesy, postupy.

s cennými papíry – Uznávané standardy [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2007/download/v2007_19_23507530.pdf

¹⁰⁹ např. Dohledový benchmark č.4/2012 Řízení a kontrola kvality činnosti distribuční sítě v pojišťovnictví [online] [cit.28.8.2013]

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/dohledove_benchmarky/download/dohledovy_benchmark_2012_04.pdf

¹¹⁰ „Benchmark“ znamená „srovnávací standard“

¹¹¹ Banky: § 9 odst. 2 obezřetnostní vyhlášky: „....., k naplnění předpokladu řádné správy a řízení společnosti prostřednictvím uplatňování řádných postupů povinná osoba „zvolí a do vnitřních předpisů promítne jí vybrané uznávané standardy“.

Pojišťovny: Příloha č.1 k vyhlášce č.434/2009 Sb. Další požadavky na řídicí a kontrolní systém část I odst. 1 věta druhá citují: „K naplnění předpokladu řádné správy a řízení tuzemské pojišťovny jsou do vnitřních předpisů promítnuty jí vybrané uznávané a osvědčené principy a postupy vytvářené a publikované uznávanými osobami.“

¹¹² Kromě požadavků důvěryhodnosti a odborné způsobilosti vedoucích osob

§8b odst. 1 písm.a) zákona o bankách stanovuje minimální požadavky na řádnou správu a řízení společnosti. Řádná správa a řízení společnosti se vyznačují tím, že banka má stanoveny zásady a postupy řízení, má organizační strukturu, která je transparentní, má jasně vymezené kompetence a odpovědnosti, zamezuje vzniku střetu zájmů, administrativní a účetní postupy fungují v souladu se zvláštními právními předpisy, jsou stanoveny zásady a postupy rozhodování o odměňování osob ve významných funkcích.

Současný zákon o pojišťovnictví nemá v minimálních požadavcích na řádnou správu a řízení zakomponován požadavek na systém odměňování.¹¹³, to neznamena, že by jej neměl mít, protože se jedná pouze o minimální požadavky.

10.1.1 Zásada přiměřenosti

Řídící a kontrolní systém je ovlivněn velikostí, organizačním uspořádáním, rozsahem a složitostí činností, které vykonává, a prostředí ve kterém podniká, vč. vývoje v oblasti řádné správy a řízení společnosti. Zásada přiměřenosti neospravedlňuje nefunkčnost útvarů, které předvídají vnitřní předpisy, už vůbec ne nefunkčnost regulatorních požadavků na systém řízení rizik, funkce vnitřního auditu, compliance.¹¹⁴

10.1.2 Požadavky na osoby v klíčových funkcích

Představenstvo¹¹⁵ je odpovědné za vytvoření fungujícího a efektivního vnitřního řídicího a kontrolního systému, musí mít zájem na jeho udržení a stabilnímu fungování, proto ho průběžně v pravidelných intervalech sleduje a vyhodnocuje. Kromě jeho vlastních zjištění jsou mu předkládány zprávy podávané vrcholovým vedením, interními a externími auditory a orgány bankovního dohledu. V zájmu zachování a udržení vnitřního a kontrolního systému na předložená zjištění reaguje a přijímá nápravná opatření.

Představenstvo většinou nerealizuje své vlastní strategie samo, zvolí si k tomu vrcholové pracovníky, kteří uvádějí strategie do života a jsou odpovědni za

¹¹³ §7 odst. 1 písm.a) zákona o pojišťovnictví

¹¹⁴ Např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci žalobce Provenius finance, Nejvyšší správní soud dal za pravdu ČNB když žalobci vytkla, že jí chyběl nezávislý útvar řízení rizik a ani nebyla tato funkce zajištěna jinak

¹¹⁵ Nebo jiný vrcholový orgán

realizaci celkové strategie, udržování funkční a efektivní organizační struktury a vymezení odpovědnosti a pravomocí, za systém sdílení informací.

Nejnovější legislativa vznikla a vzniká jako reakce na finanční krizi, která začala v roce 2007. Odkazují na ni důvodové zprávy, preambule evropských směrnic ale o obecné principy a standardy uznávaných soft law. Autoři se shodují, že jedním z hlavních problémů, které v řízení finančních institucí ukázala, byly nedostatečná kontrola vedoucích osob ze strany představenstva a nedostatky a chyby na straně představenstva a vedoucích osob.

10.1.3 Důvěryhodnost osob

Pojem důvěryhodnost je neurčitým právním pojmem, proto ČNB vydala úřední sdělení¹¹⁶, ve kterém sděluje bankám, pojišťovnám a jiným institucím, jak důvěryhodnost chápe ona, a co bude v rámci své dohledové činnosti v praxi od kontrolovaných osob požadovat. Osoba, která je důvěryhodná, se vyznačuje těmito znaky: musí dodržovat právní a etická pravidla, má morální kvality, je bezúhonná v jejích profesních, tak podnikatelských oblastech.

Bezúhonností¹¹⁷ se většinou rozumí, že osoba nebyla pravomocně odsouzena za trestný čin. V rámci hodnocení důvěryhodnosti dle sdělení, bude posuzováno zejména, zda osoba byla pravomocně odsouzena za trestný čin v souvislosti s podnikáním zaměstnáním, zda jí byla uložena sankce nebo povinnost k náhradě škody za správní delikt, zda neporušuje zásady poctivého obchodního styku.¹¹⁸ ČNB uplatňuje v rámci kontroly princip absence negativních zpráv, tím není dotčena povinnost kontrolovaných osob poskytnout ČNB součinnost a vydat jí veškeré podklady, které si sama vyžádá v souvislosti s kontrolou požadavků kladených zákonem. Pro nedostatek a neúplnost podkladů může být žádost o schválení vedoucích osob zamítnuta.¹¹⁹

¹¹⁶ ÚS ČNB ze dne 21. května 2010 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost [online][cit.28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_11_21210560.pdf

¹¹⁷ Srovnejte např. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 29/2003 ze dne 30. září 2004[online] [cit.28.8.2013] dostupné na: www.nssoud.cz

¹¹⁸ Etické chování a jednání pracovníků : etické principy lze zakotvit ve formě interního předpisu.

¹¹⁹ Srovnejte např. rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 50/2000, „při neuvedení či neúplném uvedení skutečností podstatných pro rozhodování nelze po Komisi požadovat, aby tyto skutečnosti sama zjišťovala.“

Zákon o pojišťovnictví zakotvuje pro statutární orgány a dozorčí radu a některé další osoby, které výrazně ovlivňují chod společnosti podmínku důvěryhodnosti. Zákon o pojišťovnictví obsahuje pro účely zákona výkladový paragraf, který pro účely zákona o pojištění obecně stanovuje, co se rozumí pojmem důvěryhodnost osob. Požadavky na důvěryhodnost fyzických osob jsou stanoveny v § 8 zákona o pojišťovnictví. Za důvěryhodnou osobu jsou považovány osoby, které splňují požadavky kladené obchodním zákoníkem na osoby ve funkci představenstva.¹²⁰

Za bezúhonnou se považuje osoba, která nespáchala úmyslně trestný čin, ani se nedopustila trestného činu proti majetku nebo hospodářského trestného činu spáchaného z nedbalosti, a která má dostatek zkušeností v oboru a odpovídající vzdělání a praxe. Důvěryhodnost se dokládá výpisem z rejstříku trestů a vysokoškolským diplomem, či jiným vysvědčením.

Zákon o bankách, žádné samostatné ustanovení o důvěryhodnosti nemá. Pouze obsahuje podmínky pro udělení licence, mezi kterými jsou požadavky na důvěryhodnost a odbornou způsobilost osob, kterým má být licence udělena, osob s kvalifikovanou účastí na bance a osob navrhovaných na výkonné řídící funkce se kterými je spojena pravomoc a odpovědnost vymezená stanovami.¹²¹ §4 odst. 7 zákona o bankách umožňuje ČNB, aby si ověřila bezúhonnost vedoucích osob v klíčových funkcích.

10.1.4 Odborná způsobilost osob

Pojem odborná způsobilost je neurčitým pojmem. Dle ČNB musí být posuzována ve vztahu ke konkrétní funkci, kompetencím a počet osob, které jsou jí podřízeny. Musí být brán ohled na velikost finanční instituce, počtu osob a organizaci banky.

Odborná způsobilost se vyznačuje znalostmi, zkušenostmi z finančního trhu, odbornou praxí a manažerskou praxí, dostatečnými řídicími zkušenostmi, délkou působení na finančním trhu.

Zákon o pojišťovnictví nepoužívá pojem „odborná způsobilost“, přesto je obsažen v § 8 odst. 3, citují:“ *Za důvěryhodnou osobu se pro účely tohoto zákona*

¹²⁰ Dle obchodního zákoníku musí tyto osoby splňovat věk 18 let, musejí mít způsobilost k právním úkonům, a být považovány za bezúhonné (odkaz na živnostenský zákon)

¹²¹ §4 odst. 5 písmena c),d),e), zákona o bankách

považuje fyzická osoba, jejíž „dosavadní zkušenosti“... dávají předpoklad řádného řízení pojišťovny....“¹²²

V zákoně o bankách se pojem odborná způsobilost používá odděleně od pojmu důvěryhodnosti viz. § 4 odst. 5 písm. e) pro udělení licence musí být splněny následující podmínky: „*důvěryhodnost, odborná způsobilost a zkušenost osob navrhovaných na výkonné a řídicí funkce....“*

Odborná způsobilost se prokazuje předložením dokladu o dosaženém vzdělání a dosavadních zkušenostech a podklady, které si ČNB vyžádá. Představenstvo zodpovídá za zajištění, že na všech úrovních banky budou pracovat osoby, které mají odpovídající kvalifikaci a praxi.

Přestože by zákon¹²³ nebo vyhláška¹²⁴ nestanovily přesný výčet požadavků na odborné znalosti pro výkon klíčových funkcí lze spravedlivě požadovat, aby zaměstnanci a hlavně klíčoví pracovníci znali postupy a předpisy nezbytné pro plnění svých povinností.¹²⁵

10.1.5 Systém odměňování

Odměnou se rozumí mzda, plat a jiné podobné příjmy zaměstnance¹²⁶. Regulace odměňování se týká zejména členů představenstva a dozorčí rady, zaměstnanců ve vrcholovém vedení, zaměstnanců odpovědných za řízení rizik, vnitřní audit a compliance, zaměstnanců, jejichž činnosti jsou spojeny s podstupováním rizik

Souhrnné zásady odměňování schvaluje dozorčí orgán, odpovídá za jejich zavedení a řádné uplatňování. Systém odměňování pravidelně sleduje a

¹²² ÚS ČNB ze dne 21. května 2010 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost [online][cit.28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_11_21210560.pdf

¹²³ Zákon o bankách, zákon o pojišťovnictví

¹²⁴ Prováděcí vyhlášky ČNB

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. ledna 2013, čj. 8 Afs 17/2012 - 375, [online][cit.28.8.2013] dostupné na: www.nssoud.cz

¹²⁶ Příloha č. 1a k obezřetnostní vyhlášce pro banky [online] [cit.28.8.2013]

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/obezretne_podnikani/download/vyhlaska_priloha_01a.pdf

vyhodnocuje. Nastavení systému odměňování může být i v pravomoci v pravomoci valné hromady.¹²⁷

Požadavek zavést účinný systém odměňování zakotvuje zákon o bankách, podrobnosti jsou upraveny v obezřetnostní vyhlášce pro banky a jejich přílohách¹²⁸ a úředním sdělení pro odměňování.¹²⁹

Banka musí nastavit systém odměňování osob tak, aby přispíval k řádnému a účinnému řízení rizik a byl s ním v souladu. Musí stanovit zásady pro určení a podmínky výplat pevné a pohyblivé složky odměn, postupy pro přijímání rozhodnutí o odměňování a způsoby posuzování výkonnosti.

Kvalitní systém odměňování přispívá k omezování rizik, střetu zájmů, nejsou udělovány na úkor dostatečnosti kapitálového krytí, nemotivují k riskantnímu chování a je nastaven tak, aby byl v souladu dlouhodobými strategiemi a cíly instituce. Forma a struktura odměn je stanovena v souladu s přílohou 1a k obezřetnostní vyhlášce bank, která stanovuje podrobně pravidla pro výplatu pohyblivé složky, její strukturu a časové rozložení.

Dozorčí orgán schvaluje a pravidelně vyhodnocuje souhrnné zásady odměňování vybraných skupin zaměstnanců, jejichž činnosti mají významný vliv na celkový rizikový profil banky. Představenstvo zodpovídá za stanovení zásad mzdové politiky, má povinnost zajistit další specifikaci, popř. doplnění a aplikaci zásad, které dozorčí orgán schválil.

Úřední sdělení zásady dělí do třech skupin, přičemž první skupina musí být aplikována na všechny zaměstnance, další dvě se již netýkají všech zaměstnanců.

Zásada relativní volnosti banky ve způsobu nastavení systému se vztahuje na postup výběr zaměstnanců, které mají vliv na celkový profil společnosti,

¹²⁷ Dodd-Frank Act obsahuje obecné principy, zakotvuje požadavky na transparentnost odměňování a zakotvuje účastenství akcionářů na stanovování odměn.

¹²⁸ Novodobé požadavky na regulaci odměňování zavádí změnová Vyhláška ze dne 18. listopadu č. 380/2010 Sb., kterou se mění vyhláška 123/2007 Sb [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_380_2010.pdf

¹²⁹ Úřední sdělení České národní banky ze dne 22. prosince 2010 k výkonu činnosti banky, družstevní záložny a obchodníka s cennými papíry na finančním trhu – odměňování, částka 20/2010 Věstníku České národní banky http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_20_22410560.pdf

postup zavedení vnitřní kontroly, tzn., které útvary budou provádět vnitřní kontrolu, jestli interní audit nebo výbor pro odměňování. Nastavení max.limitů pro výplatu pohyblivé složky, podmínky uplatnění nástroje „claw back“, tj. odejmutí již přiznané odměny anebo požadování jejího vrácení odměny, která již byla vyplacena, a nástroje „malus“, který umožňuje bance ve špatné finanční situaci nárok na pohyblivou složku odměny nepřiznat, nebo přiznat jenom část. Postupy posuzování chování zaměstnanců, která jsou v rozporu se zákazem zajišťovacích strategií spojených s odměňováním a jiné.¹³⁰

Zásady a postupy instituce pro odměňování by měly být v souladu s jejím rizikovým profilem a prosazovat řádné a efektivní řízení rizik.

10.1.6 Požadavek zamezení střetu zájmů

Útvary, pracovníkům a výborům musejí být přidělovány odpovědnosti a pravomoci tak, aby bylo zamezeno vzniku možného konfliktu zájmů. Banky i pojišťovny si musejí být těchto oblastí vědomy, musí se je snažit identifikovat, průběžně sledovat a vyhodnocovat.

Střetem zájmů se obecně rozumí situace, ve kterých jsou osoby odpovědné dvěma nebo více různým organizacím, organizačním útvarům nebo jiným autoritám, přičemž požadavky kladené těmito autoritami na jeho chování se významně rozcházejí.¹³¹ Střet zájmů může mít vliv na výslednou činnost osoby, že nebude provádět činnosti, řádně, tak jak by měl.

Nestanoví-li zákon jinak, neměly by osoby, které podléhají schvalovacímu procesu ČNB vykonávat profesní a podnikatelskou nebo jinou činnost u jiných poskytovatelů finančních služeb, nebo u společností s obdobným předmětem podnikání, protože by jim to mohlo bránit v řádném výkonu činností.

Ustanovení o zamezení střetu zájmů obsahují obchodní zákoník a zákon o pojišťovnictví. Obchodní zákoník stanoví pro členy představenstva pravidla pro zamezení střetu zájmů a neslučitelnost funkcí, např. nesmí podnikat ve stejném oboru, působit jako člen statutárního orgánu ve společnosti, která podniká ve stejném oboru a další omezení. Zákon o pojišťovnictví stanoví zákaz střetu zájmů

¹³⁰ Otázky a odpovědi k regulaci odměňování [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/obezretne_podnikani/download/vykladova_stanoviska_vyhl123_regulace_odmenovani.pdf

¹³¹ Jednoduše ke „střetu zájmů“ obecně na wikipedii: Střet zájmů [online] [28.8.2013] Dostupný na: https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99et_z%C3%A1jm%C5%AF

pro statutární orgány a členy dozorčí rady, také pro prokuristy a jiné osoby, které se účastní jejího řízení v § 10. Tyto osoby nesmí být současně např. poslancem nebo senátorem Parlamentu ČR, členem vlády ani vedoucím jiného ústředního orgánu, prezidentem, viceprezidentem nebo členem NKÚ, statutárním nebo jeho členem, členem dozorčího orgánu nebo prokuristou jiné finanční instituce, pojišťovacím zprostředkovatelem a jinými vymezenými funkcemi dle zákona.

Odpovědný pojistný matematik nesmí být statutárním orgánem nebo jeho členem, ani prokuristou nebo osobou, která řídí pojišťovnu nebo zajišťovnu.

Stejně ustanovení stanoví, které funkce jsou neslučitelné s funkcí vedoucího pobočky.

V zákoně o bankách není samostatný paragraf, který by byl nazván střet zájmů, ale požadavky na jeho zamezení obsahuje. Požadavek na zamezení střetu zájmu je obsažen v §8 odst.2, zákona o bankách, je schovaný v ustanoveních o organizaci banky. Členové statutárních orgánů a zaměstnanci bank nesmějí být statutárním orgánem, ani členem statutárního orgánu nebo dozorčího orgánu v jiné právnické osobě, která podniká, zákon o bankách vymezuje střet zájmu i negativně, obsahuje taxativní výčet situací, kdy se o střet zájmu nejedná, čímž vyhovuje podmínce – „nestanoví-li zákon jinak“.

10.1.7 Požadavky na organizační uspořádání

Organizační struktura musí splňovat následující požadavky:

- Je v souladu se zásadou přiměřenosti
- Musí být schopná zajistit obezřetné řízení instituce
- Hierarchické vztahy a rozdělení odpovědnosti a oprávnění
- Řádným, průhledným a uceleným vymezením působnosti a pravomocí.
- Má vymezeny funkce, které jsou neslučitelné a zabraňovat střetům zájmů
- Organizační struktura je povinně upravena v písemné formě, která má podobu interního předpisu
- Umožňuje komunikaci a sdílení informací
- Umožňuje ohlašování nebezpečí a rizik
- Všichni pracovníci, včetně vrcholového vedení jsou si vědomi svého postavení a úlohy v ní, rozumí i postavení a úkolům jiných útvarů a pracovníků

10.1.8 Oddělení činností

Zákon i opatření nařizují bankám oddělení obchodní a investiční činnosti, podrobně stanovené činnosti, které musejí být vykonávány nezávisle na obchodních útvarech najdeme v § 8 odst.2, např. schvalování limitů, vytváření kvantitativních a kvalitativních informací o tržních a úvěrových rizicích vykazovaným členům vrcholového vedení a představenstvu.

Zákon o pojišťovnictví stanovuje v §17 povinnost pro pojišťovny mít oddělené řízení a správu pro životní a neživotní pojištění¹³².

Obecný požadavek na oddělení činností, jež by mohly vést ke střetu zájmů.

¹³² Týká se pojišťoven, které ještě mohly získat povolení k provozování činností v obou odvětvích, v životním a neživotním.

11 Požadavky na vnitřní kontrolní mechanismus

Vytvoření, udržování a vyhodnocení účinného a efektivního vnitřního kontrolního systému náleží do kompetence představenstva¹³³, které je za jeho fungování odpovědné. Účinnost a efektivnost vnitřního řídicího a kontrolního systému dohlíží a vyhodnocuje dozorčí rada.

Základními prvky systému vnitřní kontroly jsou funkce interního auditu a funkce compliance, tj. průběžné kontroly dodržování právních a interních předpisů banky. Obě tyto funkce musejí zřídit jak pojišťovny, tak banky. Pojišťovny mají ještě navíc v rámci systému vnitřní kontroly povinnost zajistit pojistného matematika. Finanční instituce musejí osobám a útvarům, které jsou za tyto činnosti zodpovědné zajistit přístup ke všem potřebným informacím, dostatek zdrojů, aby mohly kontrolní činnosti vykonávat dostatečně nezávisle na výkonných činnostech.

Všichni pracovníci musejí rozumět své úloze ve vnitřním kontrolním systému.

Kontrolní činnosti jsou součástí každodenní práce na všech organizačních a řídicích úrovních, existuje povinnost vytvořit písemné postupy pro kontrolní činnost. Kontrolují se činnosti, procesy, postupy, spolehlivost informací, provádí se fyzická kontrola aktiv atd.

11.1 Funkce interního auditu

Zákony ani obezřetnostní vyhlášky nepoužívají pojem interní audit, pouze vnitřní audit. Vnitřní audit, je součástí vnitřní kontroly, je vykonáván vyškolenými¹³⁴ zaměstnanci¹³⁵ společnosti. Naopak sousloví interní audit je používán v opatření ČNB k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému. Podstatné

¹³³ Nebo jiného vrcholového orgánu

¹³⁴ Mezinárodní institut interních auditorů vytvořil certifikační program „Certifikovaný interní auditor“, do programu se mohou přihlásit pouze osoby, které se zavázali dodržovat Etický kodex Mezinárodního institutu interních auditorů a jsou členy Českého i mezinárodního institutu interních auditorů (Schránil)

¹³⁵ Osoby, které budou vykonávat tuto funkci, schvaluje představenstvo.

Jmenování a odvolání vedoucího útvaru interního auditu podléhá předchozímu souhlasu dozorčího orgánu banky, ředitelem nesmí být člen představenstva nebo dozorčí rady. Pracovníkům, kteří byly pověřeni k výkonu interního auditu, se říká interní auditoři.

je, že se jedná o synonyma, slovo interní znamená vnitřní, po obsahové stránce v tom není rozdíl.

Interní audit je činnost zaměřená na přidávání hodnoty a zlepšování procesů v bance, tím, že zabezpečuje systematický a metodický přístup k hodnocení a zlepšování efektivnosti řízení rizik, řídicích a kontrolních procesů, správy a řízení organizace.¹³⁶

Interní audit se týká všech činností podniku a všech organizačních složek banky.

Interní audit musí být vykonáván nezávisle na všech provozních činnostech banky, aby mohl přinášet objektivní výsledky.

Strategický plán činnosti auditu schvaluje představenstvo, interní audit je plánovanou činností, plány a rozsah činností vymezuje a vytváří představenstvo spolu s vedoucím pracovníkem útvaru interního auditu. Dohled nad činností interního auditu by měl vykonávat výbor pro audit, pokud je zřízen. Vyhodnocení činností interního auditu náleží do pravomoci dozorčího orgánu.

Podrobné požadavky na interní audit obsahuje opatření ČNB v příloze č.6137. Dle názoru pana Pavla Schráníla¹³⁸ a Českého institutu interních auditorů¹³⁹ musí být postavení a aktivity interního auditu vymezeny vnitřním předpisem nebo ve stanovách banky. Ve vnitřním předpisu upraví zejména postavení útvaru interního auditu v rámci organizační struktury banky, stanovení odpovědností a pravomocí, předmět jeho činnosti, charakter konzultačních a zjišťovacích služeb poskytovaných interními auditory vedoucím pracovníkům a

¹³⁶ Definice dle opatření ČNB (viz.pozn. 137, §2 odst.f) zní, cituji: „*interním auditem je nezávislá, objektivní, ujišťovací a konzultační činnost zaměřená na přidávání hodnoty a zdokonalování procesů v bance. Pomáhá bance dosahovat její cíle tím, že přináší systematický metodický přístup k hodnocení a zlepšování efektivnosti řízení rizik, řídicích a kontrolních procesů a správy a řízení organizace . Konzultační činností se rozumí poskytování poradenství v otázkách vnitřního řídicího a kontrolního systému a/nebo v otázkách zavádění vnitřních řídicích a kontrolních mechanismů v činnostech banky interním auditorem.*“

¹³⁷ Opatření ČNB č. 2 ze dne 3.února 2004 k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2004/download/v_2004_03_10204510.pdf

¹³⁸ Schráníl, Pavel: *Kontrola a audit ve finančních institucích, pojišťovnách*, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha 2010, ISBN 978-80-7408-027-2

¹³⁹ Stránky Českého institutu interních auditorů: <http://www.interniaudit.cz/cia/>

orgánům banky, proces plánování interního auditu, formu a podobu hlášení a sdělování výsledků interního auditu, způsob vypořádání připomínek k závěrům interních auditorů, řešení sporů, způsob, jakým jsou ukládána opatření k nápravě.

V rámci organizační struktury by měl být útvar interního auditu funkčně podřízen dozorčí radě nebo výboru pro audit.¹⁴⁰

Hlavní náplní práce útvaru interního auditu je sestavení analýzy rizik, vypracování plánů interního auditu, písemné zpracování výsledků kontroly funkčnosti a účinnosti vnitřního řídicího a kontrolního systému, navržení nápravných opatření a sledování jejich realizace.

Pracovníci, kteří provádějí interní audit, by měli alespoň odpovídat za to, že jej provedou ve shodě s platnými právními předpisy, auditorskými standardy a vnitřními zásadami a postupy banky. Naopak nesmějí odpovídat za auditovanou činnost.

Útvar interního auditu spolupracuje s představenstvem, dozorčí radou, vrcholovým vedením, externím auditorem a ČNB. Jeho činnost je plánovaná¹⁴¹, plán jeho kontrolní činnosti je stanoven na základě výsledků analýzy rizik, která je prováděna minimálně jedenkrát do roka. Analýza rizik zahrnuje zhodnocení vnitřního řídicího a kontrolního systému v činnostech banky, výstup obsahuje pravděpodobnost a velikost možné ztráty z jeho zjištěných nedostatků, předkládá se představenstvu a dozorčí radě nebo výboru pro audit.

V oblasti prevence je audit poradním orgánem vedení podniku, které se snaží najít co nejlepší organizaci a způsoby řízení, které by vedly k vyšší efektivnosti.

Internímu auditu podléhají zejména tyto oblasti: efektivita vnitřního řídicího a kontrolního systému, systém řízení rizik, dodržování zásad obezřetného podnikání bank, účetnictví, spolehlivost provozních informací a informací předávaných představenstvu a dozorčí radě, existence a dodržování stanovených strategií, funkčnost a bezpečnost IS, finanční řízení banky.

Každá auditní akce se musí zaznamenat do tzv. auditorského spisu, což zabezpečuje požadavek rekonstruovatelnosti činností banky. "

Výstupem provedeného interního auditu je zpráva, která obsahuje informaci o tom, co bylo cílem interního auditu, co bylo předmětem a v jakém rozsahu byl interní audit prováděn, nakonec obsahuje výsledky, tj. zjištěné

¹⁴⁰ Názor Basilejského výboru a Institutu interních auditorů

¹⁴¹ Nejedná se o „přepadovky“, všichni vědí, že audit přijde, má především funkci preventivní

nedostatky a návrh nápravných opatření. Útvar interního auditu kontroluje realizaci nápravných opatření.

Útvar interního auditu musí pravidelně informovat představenstvo, dozorčí radu nebo výbor pro audit o svých zjištěních a návrzích na odstranění nedostatků a o celkovém vyhodnocení funkčnosti a účinnosti vnitřního řídicího a kontrolního systému.

Činnost útvaru interního auditu by měla být v souladu se základním profesním standardem č. 1312 Externí hodnocení¹⁴² pravidelně prověřován nezávislým externím auditorem. V rámci zvyšování kvality interního auditu spolupracují a vzájemně konzultují otázky spadající do jejich kompetence a související s vnitřním řídicím a kontrolním systémem.

11.1.1 Výbor pro audit

Výbor pro audit¹⁴³ zřizují povinně subjekty veřejného zájmu¹⁴⁴, nestanovili zákon jinak. Výbor pro audit se zřizuje na základě podmínek stanovených v zákoně o auditorech.¹⁴⁵ V zákoně jsou stanoveny podmínky, za kterých finanční společnosti nemusejí povinně vytvářet výbor pro audit.¹⁴⁶ Nesplní-li subjekt svoji povinnost vytvořit výbor pro audit, vykonává jeho činnost dozorčí rada.

Výbor pro audit by měl mimo jiné sledovat účinnost vnitřní kontroly společnosti, vnitřního auditu a systémů řízení rizik; sledovat postupy sestavování účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky, provádět dohled nad externími auditory instituce; doporučovat ke schválení vedoucím orgánem jmenování, odměny a propuštění externích auditorů; přezkoumávat a schvalovat rozsah a četnost auditu; přezkoumávat zprávy o auditu a kontrolovat, zda vedoucí orgán ve své řídicí funkci včas přijímá nezbytná nápravná opatření pro řešení nedostatků kontroly, nedodržování právních a správních předpisů a zásad a jiných problémů

¹⁴² Pro členy dostupný na stránkách Institutu pro interní audit: The institute of internal auditors [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: <http://www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/standards/standards-items/>

¹⁴³ Americký zákon Sarbanes-Oxley Act of 2002 nařizuje poprvé povinnost ustanovit výbor pro audit ve společnostech, které se musejí tímto zákonem řídit. Cadburyho komise vydala v roce 1992 jako první doporučení, aby společnosti měly zřízen takovýto orgán.

¹⁴⁴ Banky i pojišťovny spadají do okruhu subjektů veřejného zájmu

¹⁴⁵ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a změně některých zákonů (dále je zákon o auditorech) [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: http://www.kacr.cz/file/78/93_2009.pdf

¹⁴⁶ § 44odst. 6 zákona o auditorech

zjištěných auditorů. Kromě toho by měl výbor pro audit provádět dohled nad stanovováním účetních postupů ze strany instituce.

11.1.2 Funkce compliance

Banky¹⁴⁷ i pojišťovny¹⁴⁸ mají povinnost zajistit systém vnitřní kontroly jehož součástí je vždy průběžná kontrola dodržování právních povinností a povinností plynoucích z vnitřních předpisů banky¹⁴⁹.

Compliance v překladu znamená soulad s předpisy. Funkce compliance, v souvislosti s vnitřním kontrolním systémem znamená průběžnou kontrolu dodržování právních povinností a povinností plynoucích z vnitřních předpisů, jinými slovy banka a pojišťovna musí zajistit soulad nejen s právními předpisy, tj. zákony, mezinárodními smlouvami, evropským právem a jejich prováděcími předpisy, ale i soulad se zásadami, postupy a obecnými principy nejlepší praxe, které se sama rozhodla, že budou součástí její vnitřní předpisové základny. S pojem „compliance“ se setkáváme například v obezřetnostní vyhlášce č. 434/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví používá český opis.

Funkce compliance zajistí a kontroluje soulad chování jednotlivců s etickými principy a zásadami, které jsou součástí vnitřní předpisové základny.¹⁵⁰

Funkce compliance by měla mít oporu v systému sledování, vyhodnocování, evidence a usměrňování dopadu právního rizika, tj. právní spory, trestní oznámení, reklamace, stížnosti, zneužívání vnitřních informací, manka škody, smluvní vztahy a další. Finanční instituce musejí mít stanoveny postupy a odpovědnosti za řízení právního rizika

¹⁴⁷ §8b odst. 1 písm.c) bodu 2 zákona o bankách,

¹⁴⁸ §7b odst. 1 písm.c) bodu 2 zákona o bankách

¹⁴⁹ Např. interní směrnice pro compliance

¹⁵⁰ Etické kodexy nejsou právně závazné, závaznost získají až v podobě interního předpisu

11.1.3 Funkce pojistného matematika pojišťovny

Pojišťovny podnikající na území ČR mají povinnost mít ve funkci osobu odpovědného pojistného matematika. Touto osobou mohou být pouze odborníci zapsaní v seznamu vedeném ČNB.¹⁵¹

Odpovědným pojistným matematikem nemůže být ledajaká osoba, musí jednak splňovat požadavky na důvěryhodnost, bezúhonnost a odbornou způsobilost, které jsou kladeny na osoby ve vedoucím postavení¹⁵², dále musí splňovat specifické požadavky - vysokoškolské vzdělání v oboru matematiky, alespoň tříletá praxe v oboru, osvědčení o způsobilosti k výkonu funkce pojistného matematika udělované organizací pojistných matematiků akreditovanou u mezinárodní aktérské asociace se sídlem v Kanadě.

Základní práva a povinnosti pojistného matematika jsou stanoveny zákonem o pojišťovnictví v § 81, dle kterého je zodpovědný mimo jiné za výpočet disponibilní a požadované míry solventnosti, pojistně matematické metody používané při provozované pojišťovací činnosti, ověřuje správnost údajů ve výkazu, který souvisí se solventností a je předkládán ČNB.

Zjistí-li pojistný matematik nedostatky v činnosti pojišťovny, musí navrhnout představenstvu pojišťovny opatření k odstranění nedostatků. Pokud pojišťovna nerealizuje navrhovaná opatření a ohrožuje-li to splnitelnost závazků vůči třetím stranám, musí bezodkladně informovat ČNB:

Pojistný matematik vypracovává zprávu o své činnosti¹⁵³ za předcházející rok, má povinnost ji předložit pojišťovně. Pojišťovna ji předkládá ČNB.

Pojišťovna má povinnost umožnit mu výkon jeho činnosti tím, že mu umožní přístup k informacím, které potřebuje k řádnému výkonu své činnosti.

Provozuje-li pojišťovna současně činnost pro životní i neživotní pojištění, může mít pro každou činnost jiného pojistného matematika.

Směrnice Solventnost II neobsahuje kvalitativní požadavky na osobu pojistného matematika, pouze říká, že pojišťovny musejí zajistit funkci pojistného matematika, je tedy na pojišťovně jak a kdo bude vykonávat funkci pojistného matematika.

¹⁵¹ Seznam je dostupný na stránkách ČNB: www.cnb.cz, ČNB o aktualizacích a doplnění seznamu informuje formou úředního sdělení

¹⁵² Odkazují na výklad výše

¹⁵³ Obsah a formu stanoví vyhláška ČNB

12 Systém řízení operačního rizika

12.1 Obecné požadavky na systém řízení rizik

Součástí řídicího a kontrolního systému každé banky a pojišťovny musí být kvalitní systém řízení rizik. Banky a pojišťovny musejí vytvořit strategie a zásady přístupu k rizikům, zajistit funkce rozpoznávání, vyhodnocování a měření a sledování a ohlašování rizik, motivovat a vytvářet postupy pro přijímání opatření vedoucích k omezování rizik¹⁵⁴

Co se týče organizace, měl by být vytvořen útvar, který bude odpovědný za řízení rizik. Vedoucí útvaru by měl mít odpovídající vzdělání, kvalifikaci a praxi v oblasti řízení rizik.

Banky i pojišťovny, tedy spíše jejich orgány, mohou zřídit výbor pro řízení rizik, který svou činností přispívá řádnému fungování společnosti zejména tím, že poskytuje poradenství vedoucímu orgánu ve věci celkové aktuální a budoucí míry tolerance rizik, ochoty instituce podstupovat rizika a její strategie v oblasti rizik a je odpovědný za dohled nad prováděním této strategie. Delegováním těchto činností na výbor pro řízení rizik se však orgány společností, které ho zřídili, nezbavují své odpovědnosti vyplývající z předpisů.

12.1.1 Požadavek obezřetnosti a požadavek odborné péče

Dle § 12 zákona o bankách je banka povinna při výkonu své činnosti postupovat obezřetně, nepoškozovat zájmy vkladatelů z hlediska návratnosti jejich vkladů a neohrožovat bezpečnost a stabilitu banky. Na banky je kladen také požadavek, aby jednaly s odbornou péčí.

§ 6 zákona o pojišťovnictví zavádí požadavek, aby pojišťovny jednaly v souladu s povolením, které jim udělila ČNB, aby jednaly s odbornou péčí a obezřetně, tak, aby nepoškozovaly zájmy třetích osob, majetek jí svěřený třetími osobami, aby nedocházelo k ohrožení její bezpečnosti a stability, ani k ohrožení bezpečnosti a stability s ní propojených osob.

¹⁵⁴ § 7 odst. 1) písm. b) zákona o pojišťovnictví a § 8b odst. 1) písm. b) zákona o pojišťovnictví a zakotvují stejné minimální požadavky

12.2 Požadavky na řízení operačního rizika

Řízení operačního rizika je součástí celopodnikového systému řízení rizik. Operační riziko souvisí se všemi činnostmi společnosti, lze jej omezit prostřednictvím dobře nastaveného řídicího a kontrolního systému. Jeho dopady lze omezit dostatečným kapitálovým krytím, pojištěním a jinými způsoby.

Regulační požadavky na řízení operačního rizika dohledáte v příloze č. 3 opatření ČNB k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky¹⁵⁵.

Za řízení rizik je odpovědné představenstvo, protože odpovídá za vytvoření, udržování a vyhodnocování účinného a efektivního vnitřního řídicího a kontrolního systému banky, jehož součástí je systém řízení operačních rizik.

Systém řízení operačního rizika musí alespoň obsahovat

- Vymezení operačního rizika banky
- Strategii řízení operačního rizika, stanoví se základní zásady a cíle, např. zásady pro vymezení povolených produktů, smluvních stran, zemí.
- Strategii rozvoje informačních systémů a bezpečnostní politiku informačních systémů.
- Postupy a procedury pro řízení operačního rizika
- Pravomoci a odpovědnosti na všech řídicích úrovních
- Informace o významných událostech a ztrátách vzniklých v důsledku operačního rizika
- Informační toky při řízení operačního rizika
- Akceptovatelnou toleranci rizik, ochotu podstupovat operační riziko
- Způsob transferu operačního rizika mimo banku

Banka má povinnost preventovat a vyvíjet maximální úsilí k tomu, aby dopady operačního rizika pro ni a její okolí byly co nejmenší. Systém řízení rizik, vč. systému řízení operačních rizik, musí být pravidelně přehodnocován.

Schvalovací a rozhodovací procesy a kontrolní činnosti, odpovědnosti a pravomoce, vnitřní předpisy musí být možné vysledovat i zpětně.

¹⁵⁵ Opatření ČNB č.2 ze dne 3.února 2004 k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky

12.2.1 Identifikace, shromažďování a vyhodnocování a ohlašování operačních rizik

Společnost musí znát zdroje operačního rizika, musí si být vědoma slabých míst, aby je mohla účinně řídit. Musí být schopna je identifikovat, shromažďovat o nich informace. V systému řízení operačních rizik má být zabudován komunikační systém, který umožní pracovníkům a zaměstnancům, bez toho aniž by měly obavu z odvety, sdělovat své obavy týkající se řídicího a kontrolního systému. Systém ohlašování obav by měl obsahovat postupy řešení ohlášených obav.

Zaměstnanci by měli být seznámeni s možnými riziky a měli by mít povinnost je v rámci každodenních činností ohlašovat možná rizika, které by mohla zapříčinit ztrátu a nastalé události, které již ztrátu zapříčinily.

Banky musí nastavit systém, ve kterém budou shromažďovány informace o nastalých událostech a možných rizicích. Shromážděné informace o operačním riziku jsou průběžně vyhodnocovány, s ohledem na strategii řízení rizik a akceptovatelnou toleranci rizik.

Ohlašovací mechanismy související s řízením operačních rizik musejí být zakomponovány do každodenních činností, musí být součástí procesů.

Banka má povinnost vytvářet a uplatňovat postupy, které vedou k omezování operačního rizika. Postupy omezování operačního rizika musí být vyhotoveny písemně a musí se stát součástí vnitropodnikových předpisů.

Některá operační rizika může banka ovlivnit a některé ne, pokud je nemůže ovlivnit, musí se rozhodnout, zda rizikovou činnost omezí nebo raději úplně ukončí.

12.2.2 Ochrana hmotných a nehmotných aktiv

Součástí řízení operačních rizik je ochrana hmotných a nehmotných aktiv společnosti

Banka musí zavést písemné postupy pro přístup k hmotnému a nehmotnému majetku. Postupy musí zabezpečit, že se k majetku a informacím dostanou jen osoby¹⁵⁶, které mají oprávnění, že bude možné zpětně vysledovat, kdo a kdy oprávněného přístupu využil. V rámci kontrolního mechanismu bude zaveden autorizační postup.

¹⁵⁶ Pracovníci a klienti a jiné oprávněné osoby

Banka musí být připravena na případný výskyt bezpečnostních incidentů, musí mít k dispozici postupy řešení odezvy.

12.2.3 Zásada kontinuity provozu podnikání a pohotovostního plánování

Banka je povinna zabezpečit kontinuitu činností a pohotovostní plánování. Banka musí být schopna provozu i v případech, kdy dojde například k výpadku elektřiny nebo jiné havárii, nebo k selhání významných dodavatelů. Banka musí mít v záloze postupy, které vedou k obnovitelnosti činností a informačních systémů, pro případy, kdy dojde k neplánovanému přerušení nebo omezení činností.

Pohotovostní plány musejí obsahovat popis činností, které jsou zaměřené na minimalizaci škod, způsoby, jak zlikvidovat následky krizové situace, způsoby zálohování dat a programového vybavení, způsoby, kterým bude zajištěn nouzový provoz banky a informačních systémů, a kterým bude zajištěna obnova činností a informačních systémů. Povinně se musejí v pohotovostních plánech vymezit činnosti, které musejí být bezpodmínečně zachovány.

Pohotovostní plány musejí být dokumentovány a testovány. Pojišťovny a banky má povinnost v souladu se zásadou zajištění a udržení kontinuity podnikání nahradit osobu, jejíž funkce zanikla z důvodu ztráty nebo nedostatku důvěryhodnosti a odborné způsobilosti.

13 Riziko IS/IT

Informace jsou základem pro rozhodování všech zaměstnanců, útvarů a orgánů společnosti. Proto je velice důležité, aby banky a pojišťovny pracovaly s nejnovějšími, spolehlivými a úplnými informacemi. Informace slouží i jako podklad pro rozhodování subjektů z okolí banky – investorů, stávajících a potencionálních klientů.

Banky a pojišťovny musejí řadu informací uchovávat, aby byly zpětně vysledovatelné, zejména rozhodovací procesy a kontrolní činnosti, závěry a hodnocení interního auditu, účetní dokumenty atd.

Banky i pojišťovny mají ze zákona povinnost vytvořit, udržovat a uplatňovat funkční a efektivní řídicí a kontrolní systém, jehož součástí je systém řízení rizika informačního systému. Nároky a požadavky pro tyto oblasti jsou stanoveny v třetí části a příloze č. 1 obezřetnostní vyhlášky pro banky a příloze č. 1 obezřetnostní vyhlášky pro pojišťovny. Nejpodrobnější požadavky na řízení rizika souvisejícího s informačními systémy a technologiemi se nachází v příloze k Úřednímu sdělení ČNB k výkonu činnosti na finančním trhu – operační riziko v oblasti informačního systému¹⁵⁷, toto úřední sdělení je společné pro banky i pojišťovny.

Banka musí v rámci strategie řízení rizik, strategie rozvoje informačního systému a bezpečnostních zásad poskytovatele finančních služeb, stanovit cíle a základní zásady řízení operačního rizika v oblasti informačního systému.

Strategie řízení rizik, strategie rozvoje informačních systémů schvalována a přehodnocována představenstvem. Za systém řízení operačních rizik IS/IT odpovídá představenstvo, které stanovuje v rámci strategických rozhodnutí přijatelnou míru operačního rizika, rámcové zásady a metody řízení rizik, určuje způsoby identifikace, monitorování, vyhodnocování, ohlašování a omezování operačního rizika

Banka musí provádět odděleně správu informačních systémů od vyhodnocování bezpečnostních auditních záznamů, kontroly přidělovaných práv a

¹⁵⁷ Úřední sdělení ČNB ze dne 27.5.2011 k výkonu činnosti na finančním trhu – operační riziko v oblasti informačního systému [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2011/download/v_2011_05_20811560.pdf

vypracování a aktualizace bezpečnostních předpisů pro systémy. Banka má povinnost stanovit strategii řízení rizik, strategii rozvoje informačních systémů, bezpečnostní politiku informačních systémů. Banka musí zajistit oddělené zajišťování vývoje a provozu informačních systémů.

Strategie musí být předmětem kontinuálního sledování a vyhodnocování, v případě, kdy již strategie neodpovídá situaci, musí být upravena.

Smlouva s poskytovateli služeb a produktů pro informační systémy musí být písemná.

Finanční instituce jsou povinny si být vědomi všech rizik, musí povinně vytvářet analýzy rizik spjatých s IS/IT riziky, soustředí se na hrozby, které působí na informační systém, identifikaci zranitelných míst, odhad následků a protipatření.

Systém řízení IS/IT rizik je postaven na vhodném organizačním uspořádání řízení rizik, postupy a zásady řízení rizik jsou písemné a jsou promítnuty do vnitropodnikové předpisové základny, jsou nastaveny kontrolní mechanismy.

13.1 Strategie rozvoje informačních systémů

Postupy a odpovědnosti za vývoj, údržbu a provádění změn informačních systémů musí být stanoveny tak, aby byly odděleny neslučitelné funkce. Respektují bezpečnostní zásady a navazující předpisy. Strategie rozvoje informačních systémů vychází z předchozí analýzy rizik, a vyhodnocení vlivu. Součástí vnitropodnikové předpisové základny jsou vytvořené procedury pro testování systémů. Rozvoj informačních systémů se děje vždy za účasti koncových uživatelů a subjektu zodpovědného za bezpečnost.

13.2 Bezpečnostní politika

Bezpečnostní politika¹⁵⁸ informačních systémů zahrnuje cíle bezpečnosti IS, hlavní zásady a postupy, které mají za cíl zajistit, že informace jsou přístupné pouze uživatelům, kteří mají k přístupu oprávnění, že informace, které vystupující ze systému jsou úplné a správné, zajistit, že informace je přístupná pouze uživateli, který je k přístupu oprávněn, a že je mu zpřístupněna ve stanovené době. Jsou jasně stanoveny odpovědnosti za ochranu hmotného a nehmotného majetku a plnění bezpečnostní politiky informačních systémů. Existují postupy pro výběr zaměstnanců, jejich kontrolu a zastupitelnost. Vymezení postupů rozpoznávání, zaznamenávání, vyhodnocování řešení a ohlašování¹⁵⁹. V rámci organizačního uspořádání je splněn požadavek oddělení neslučitelných funkcí.

13.2.1 Bezpečnost přístupu k informačním systémům

Součástí řízení operačních rizik souvisejících s IS/IT je zabezpečení bezpečnosti přístupu k informacím.¹⁶⁰ Řízení bezpečnosti informací do řízení je zapojeno vrcholové vedení, součástí systému řízení je zamezení vzniku střetu zájmů. Podstatné aspekty systému řízení bezpečnosti informací jsou v předpisové základně a zohledněny v organizační struktuře.

Banka musí zajistit, aby byla uživatelům přidělena přístupová práva k informačním systémům, aby vstupu do informačního systému předcházela proces ověření totožnosti a identifikace uživatele, musí být zabezpečena ochrana autentizačních údajů.¹⁶¹

¹⁵⁸ **Bezpečnostní zásady informačních systémů**

- Analýzy rizik IS/IT
- Zajištění dostupnosti a integrity informací
- Zajištění důvěrnosti informací
- Písemné postupy
- Odpovědnosti útvarů a pracovníků
- Plnění je vyhodnocováno

¹⁵⁹ Zaměstnanci nesmějí mít obavu z ohlašování např. krádeží, musí být jasně stanovené postupy ohlašování a postupy řešení ohlášených rizik.

¹⁶⁰ Především zajistit ochranu citlivých dat

¹⁶¹ Autentizace a autorizace

Organizace a odpovědnosti a postupy pro přidělování, změny, odebrání, rušení, evidenci a archivaci přístupových práv musejí být písemné a závazné ve formě interního předpisu.

Finanční instituce jsou povinovány zaznamenávat události, které ohrozily nebo narušily bezpečnost informačního systému.

Bezpečnost komunikačních sítí, vnitřní a vnější komunikační síť musí být zabezpečena tak, aby nedošlo k průniku do IS.

Zavedení kontrolních mechanismů a postupů pro sledování přístupu k informacím, zajištění a zaznamenávání událostí, které narušily nebo mohly narušit bezpečnost systémů.

13.2.2 Fyzickou bezpečnost informačních systémů

Technická a organizační opatření vytvoří finanční instituce s ohledem na hodnotu a význam aktiv. Cílem je zajistit ochranu majetku instituce před poškozením, zničením, zcizením v důsledku nepředvídatelných událostí, které mohou přijít z vnějšku instituce, například živelných pohrom.

Řízení přístupu zaměstnanců, klientů k hmotnému a nehmotnému majetku – ochrana komunikačních sítí, bankomatů aj.

13.2.3 Provozní požadavky na informační systémy

Smyslem je, aby byla zajištěna požadovaná dostupnost a důvěrnost informací. Finanční instituce musejí zajistit, aby bylo používáno otestované programové vybavení IS.

Finanční společnosti musejí zajistit pravidelné prověřování bezpečnosti. Změny informačního systému lze provádět až po vyhodnocení vlivu takovéto změny na bezpečnost.

Servisní činnosti jsou prováděny tak, aby nedocházelo k ohrožení bezpečnosti. Zálohování informací a programového vybavení informačních systémů, které je uchováváno tak, aby nedošlo k poškození, poničení, zcizení.

Požadavek zavedení odpovídajících postupů a odpovědností za řízení, správu a kontrolu prostředků zpracovávajících informace.

Postupy a procedury mají závaznou podobu a jsou součástí vnitřní předpisové základny. Činnosti, postupy a procesy jsou soustavně kontrolovány a dodržovány, jsou podrobovány kritickému přehodnocování.

V zájmu řádného fungování informačního systému a bezpečnosti je nutné oddělit neslučitelné funkce, v zájmu zajištění kontinuity podnikání musí být zajištěna zastupitelnost klíčových pracovníků

Všechny činnosti, které souvisejí se správou a změnami v nastavení IS /IT musejí být dokumentovány, archivovány a kontrolovány.

13.2.4 Audit operačního rizika a rizik IS/IT

Řízení operačního rizika a oblast IT/IS jsou předmětem nezávislého auditu. Plán auditu, audit je prováděn způsobem, který je v souladu s auditorskými zásadami, osobami, které mají patřičné vzdělání. Výstupy auditu musí být reportovány představenstvu a vedoucímu orgánu, kteří musí zajistit, že jsou nedostatky odstraňovány.

13.2.5 Informační systém a komunikace

Finanční instituce vytváří a zabezpečuje efektivní a spolehlivé informační a komunikační systémy. Musejí být oddělené komunikační a informační systémy vytvořené pro interní potřeby od komunikačních a informačních systémů pro komunikaci s okolím. Provoz na sítích významných pro bezpečnost je zaznamenáván, a pravidelně kontrolován.

Zavedení účinných opatření a postupů k zabezpečení elektronické komunikace, včetně autentizace a autorizace, sledování, vyhodnocování a řešení bezpečnostních incidentů. Informační povinnost vůči klientům o rizicích elektronického bankovníctví.

14 Delegované činnosti

14.1 Outsourcing

Outsourcing obecně znamená, že některé činnosti, které by společnost mohla vykonávat prostřednictvím svých zaměstnanců, vyčlení a uzavře smlouvu s třetí stranou, která pro ni tuto činnost bude vykonávat. Většinou se jedná o činnosti, které vyžadují určitou specifickou odbornost. Podstatné je, že, přestože, společnost nevykonává delegované činnosti sama, ale prostřednictvím smluvního partnera, je za ně odpovědná. To znamená, že se společnost nezbavuje žádné ze svých odpovědností.

V oblasti bankovníctví se outsourcing využívá především v oblasti IT služeb. Právní úprava vztahující se k outsourcingu využívaného v oblasti bankovníctví se nachází zejména v §11 a 9 vyhlášky č.123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, ke kterým ČNB vydala výklad v podobě úředního sdělení¹⁶², Další regulatorní požadavky najdete v opatření ČNB k vnitřnímu a řídicímu kontrolnímu systému.

Pro tuto oblast existují také standardy pro využívání outsourcingu, k těm nejuznávanějším patří např. obecné pokyny CEBS k outsourcingu¹⁶³ nebo standardy vytvořené Basilejským výborem¹⁶⁴.

Banka ještě před zahájením využívání outsourcingu musí zvážit všechna pro a proti využívání externích služeb, provedla analýzu rizik, musí si být vědoma míst případného vzniku střetu zájmů. Před zahájením využívání služeb externího dodavatele služeb, musí vyhotovit pohotovostní plány pro případ, že by došlo k selhání dodavatele. Banka má povinnost prověřit důvěryhodnost a odbornost poskytovatele služeb, zejména musí prověřit, zda má licenci, pokud ji musí mít, a zda má dostatečné technické, finanční a jiné zázemí.¹⁶⁵

¹⁶² Úřední sdělení ČNB ze dne 18.července 2007 k pravidlům obezřetného podnikání bank a spořitelních a úvěrních družstev [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2007/download/v_2007_18_22807530.pdf

¹⁶³ Guidelines on Outsourcing; Evropský výbor bankovních dohledů (CEBS), prosinec 2006, [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:<http://www.c-ebs.org/>

¹⁶⁴ Sound Practices for the management and supervision of Operational Risk, únor 2003; [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: www.bis.org

¹⁶⁵ Některé povinnosti banky se vztahují jen na outsourcované významné činnosti. Významnou činností je dle sdělení např. §22 odst.2 zákona o bankách

Banky musejí stanovit strategii pro využívání outsourcingu, včetně zásad pro řízení operačních rizik a kontrolní mechanismy, dále musí postupy využívání outsourcingu a pravomoci a kompetence a odpovědnosti.

Smlouva upravující outsourcing musí být uzavřena v takové formě, aby bylo možné kontrolovat její obsah, a dovodit z ní vymahatelnost.

Odpovědnost zůstává u banky, která svou činnost převedla na jinou osobu.

Činnosti vykonávané externí společnostmi musejí být vykonávány v souladu právními předpisy a vnitřními předpisy delegující společnosti, v souladu s udělenou licencí, musí postupovat obezřetně¹⁶⁶.

Činnosti vykonávané poskytovatelem outsourcingu nesmí poškozovat zájmy klientů, musí zajistit ochrana osobních údajů, ochrana informací podléhajících bankovnímu tajemství.

Banka si zajistí možnost kontrolovat outsourcované činnosti, v rámci kontrol zjišťuje, zda je outsourcovaná činnost vykonávána v souladu s předpisy a smlouvou o outsourcingu, důvěryhodnost a způsobilost poskytovatele outsourcingu, je zabezpečena ochrana osobních údajů a bankovního tajemství, zda jsou dodržovány vnitřní zásady a postupy stanovené bankou pro outsourcing, zda vnitřní kontrolní systémy fungují tak, že jsou schopny přinést včas signály případných nedostatků, celkovou funkčnost outsourcingu.

Banka má povinnost zabezpečit, aby i poskytovatel outsourcingu plnil informační povinnosti vůči ČNB, umožnil u něho výkon dohledu a provedení auditu účetní závěrky a další povinnosti kladené závaznými právními předpisy. Banky musejí pravidelně kontrolovat činnosti, které jsou předmětem outsourcingu. Hlavní cíle a zásadu outsourcingu musejí být soustavně kontrolovány a přehodnocovány.

14.2 Pojišťovací zprostředkovatelé

Obdobou outsourcingu jsou smluvní vztahy pojištěven s pojišťovacími zprostředkovateli. Činnost pojišťovacích zprostředkovatelů je upravena zejména v zákoně o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí¹⁶⁷ a v prováděcí vyhlášce ČNB¹⁶⁸ č. 582/2004 Sb. K tomuto zákonu.

¹⁶⁶ § 12 odst.1 zákona č.21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁷ Zákon č. 38/2004 Sb., zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

Činnost pojišťovacího zprostředkovatele spočívá v předkládání návrhů k uzavření pojistných smluv, provádění přípravných prací k uzavření pojistných smluv, uzavírání smluv jménem a na účet pojišťovny, poskytuje pomoc při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných a zajišťovacích smluv.

Na pojišťovací zprostředkovatele jsou kladeny vysoké požadavky odborné způsobilosti. Úřední sdělení¹⁶⁹ k některým povinnostem pojišťovacích zprostředkovatelů podrobně stanoví požadavky na odbornou péči a informace poskytované klientům.

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_38_2004.pdf

¹⁶⁸ Vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasiky/vyh1_582_2004.pdf

¹⁶⁹ Úřední sdělení ČNB z 27.srpna 2010 k některým povinnostem pojišťovacích zprostředkovatelů [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_15_21710580.pdf

15 Praní špinavých peněz

Praní špinavých peněz¹⁷⁰ jinými slovy znamená legalizaci výnosů z trestné činnosti. Slovo „praní“ se používá ve smyslu očištění od nezákonného původu peněz, smyslem je zakrýt trestnou činnost, zdroj, původ peněz a vzbudit dojem, že se jedná o legálně nabyté finanční prostředky.

Nástroje omezování praní špinavých peněz¹⁷¹ jsou upraveny zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Zákon stanovuje finančním institucím následující povinnosti

- Povinnost identifikovat klienty při provádění bankovních obchodů při překročení limitů
- Identifikovat podezřelé obchody a identifikovat a kontrolovat klienty
- Uchovávat údaje o podezřelých klientech po stanovenou dobu
- neuskutečnění neobvyklého obchodu a jeho oznámení Ministerstvu financí
- povinnost zachovávat mlčenlivost o opatřeních, která zavedla
- vytváření účinných a odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace kontrolních systémů
- zakotvit postupy do každodenních činností
- zakotvit postupy do vnitřních předpisů

Některé další požadavky na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření obsahuje vyhláška ČNB¹⁷², která stanoví postupy a rozsah kontroly klientů, metody a postupy posuzování a řízení rizik, vnitřní kontrolu a zajišťování kontroly nad dodržováním povinností souvisejících se zaváděním opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

¹⁷⁰ Anglicky: money laundering

¹⁷¹ Vančo, Filip: Pojišťovny získají nové nástroje proti praní peněz ((Pojišťný obzor 15.9.2008 strana 14, rubrika: Legislativa a právo) [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_080915b.html

¹⁷² Vyhláška č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasiky/vyhl_281_2008.pdf

Česká právní úprava navazuje na soft law¹⁷³ pro oblast boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, které vydaly mezinárodně uznávané organizace např. Basilejský výbor, mezivládní organizace Finanční akční výbor proti praní peněz, Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví¹⁷⁴,

Od roku 2011 působí v rámci Rady Evropy nezávislý kontrolní výbor Moneyval¹⁷⁵. Provádí hodnocení úrovně systémů boje proti praní špinavých peněz a financování terorizmu.

¹⁷³ Z mezinárodních uznávaných standardů a doporučení vychází i české soft law: Úřední sdělení ČNB k některým požadavkům na systém vnitřních zásad, postupů, a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorizmu [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v2009_08_21109560.pdf

¹⁷⁴ International Association of Insurance Supervisors (IAIS)

¹⁷⁵ Výbor ministrů přijal dne 13. 10. 2010 rezoluci CM/Res(2010)12 o statutu MONEYVAL (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism).

16 Kapitálový požadavek k operačnímu riziku

Operační riziko se dostalo do popředí zájmu finančních institucí v souvislosti se zavedením povinnosti minimálního kapitálového krytí k operačnímu riziku.¹⁷⁶ Zatímco banky musejí povinně vytvářet kapitálové rezervy k operačnímu riziku již od roku 2008, u pojišťoven je situace složitější, protože již platná evropská směrnice Solventnost II a na ní navazující předpisy ještě nejsou účinné.

Právní předpisy nestanovují velikost kapitálové přiměřenosti k operačnímu riziku absolutně ani relativně. Regulace stanovuje způsoby výpočtu kapitálového požadavku k operačnímu riziku¹⁷⁷. S ohledem na zásadu přiměřenosti si mohou finanční instituce vybrat základní nebo speciální způsob výpočtu. Používání speciálních¹⁷⁸ přístupů podléhá předchozímu souhlasu ČNB¹⁷⁹

Povinnost zabývat se operačním rizikem a vytvářet kapitálové polštáře k operačnímu riziku provádí zákon a ČNB stanoví vyhláškou pravidla pro výpočet kapitálové přiměřenosti, pravidla pro stanovení kapitálu, kapitálových požadavků, stanovení podmínek pro užívání základních a speciálních přístupů.

Dle platné české legislativy mohou banky používat některý z následujících přístupů:

- Přístup základního ukazatele

Velikost kapitálového požadavku je přímo úměrná stanovenému indikátoru, výsledkem je procento z hodnoty indikátoru¹⁸⁰

¹⁷⁶ V rámci prvního pilíře solvency II a basel II

¹⁷⁷ Banky mohou

„Přístup základního ukazatele (přístup BIA – Basic Indicator Approach)

Standardizovaný přístup (přístup TSA – Standardized Approach), alternativní standardizovaný přístup (přístup ASA – Alternative Standardized Approach)

Pokročilý přístup (přístup AMA Advanced Measurement Approach)“

Citováno z článku Operační riziko a jeho dopady do finanční stability, který napsali Věra

Mazánková a Michal Němec (str. 98) [online] [cit.28.8.2013] dostupné

na:http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2007/FS_2007_clanek_4.pdf

¹⁷⁸ Věra Mazánková a Michal Němec používají pojem pokročilý přístup

¹⁷⁹ Banky mají povinnost používat pro výpočet kapitálového požadavku v souladu s přístupem sděleným nebo odsouhlaseným ČNB.

¹⁸⁰ Indikátor na bázi výnosů

- **Standardizovaný přístup**

Velikost operačního rizika je přímo úměrná stanovenému indikátoru¹⁸¹

Bere v úvahu různou rizikovost a charakter obchodních činností.

- **Pokročilý přístup**

Pokročilý přístup je založený na používání vlastních interních modelů. Podmínkou používání pokročilého přístupu je, že finanční instituce dosáhla určité úrovně v oblasti kvality systému řízení a správy, řízení rizik, vnitřního kontrolního systému, musí splňovat výslovně stanovené kvalitativní požadavky.¹⁸²

Vlastní modely jsou vytvářeny na základě:

- Interních dat – ucelené informace o realizovaných a nerealizovaných ztrátách
- Externích data – málo četné události s velkým významem (databáze sdílených informací mezi členy konsorcia)
- Analýz scénářů - málo četné události s velkým významem – zahrnuje názor expertů na možný budoucí vývoj operačního rizika
- Analýz podnikatelského prostředí a vnitřního kontrolního prostředí¹⁸³
- Rizikového sebehodnocení – hodnotí se přiměřenost kontrolních mechanismů a rizika, která mohou vzniknout, protože nejsou zahrnuty do kontroly.

Banka má povinnost pravidelně prověřovat a v případě potřeby aktualizovat tyto strategie tak, aby bylo neustále zajištěno, že jsou funkční, a že odpovídají rizikovému profilu banky.

Povinnost držet minimální kapitál se vztahuje ke všem rizikům, kapitálový požadavek k operačnímu riziku je jen jednou z jeho složek.

Banka musí vytvářet strategie a postupy pro posuzování a udržování vnitřně stanoveného kapitálu, ve výši, struktuře a rozložení, aby pokryla rizika, jimž je vystavena. Vnitřně stanovený kapitál zahrnuje i kapitálové požadavky k ostatním rizikům.

¹⁸¹ Indikátor na bázi výnosů nebo indikátor na bázi objemu poskytnutých úvěrů

¹⁸² Členové skupin většinou přebírají přístup mateřských společností

¹⁸³ Používá Klíčové indikátory rizika – např. počet transakcí zpracovaných jedním pracovníkem, počet reklamací, počet otevřených právních sporů

Právní předpisy stanovují postupy výpočtu „minimální“ výše kapitálového požadavku. Slovo „minimální“ znamená, že bankám nic nebrání v tom, aby udržovaly kapitál nad touto úrovní. Udrží-li banka kapitál pod zákonem stanovenou minimální výší, může mu ČNB uložit sankci v podobě nápravného opatření, aby doplnil kapitál na stanovenou minimální výši.

ČNB může také požadovat, aby banky držely kapitál nad stanovenou minimální výší, na základě hodnocení kvalitativních kritérií.¹⁸⁴

Paní Věra Mazánková a pan Michal Němec varují před slepým rozpočítáváním společného kapitálového požadavku pro skupinu na jednotlivce, upozorňují, že výpočet kapitálového požadavku na úrovni skupiny, pokud by se rozpočítal na jednotlivé členy, by mohl vyjít nižší než, když by byl vypočten na individuálním základě a mohlo by se stát, že nebude odpovídat rizikovému profilu konkrétního člena.

Problém by mohl vzniknout, protože citují¹⁸⁵:*“ mateřské společnosti obvykle neposkytují členům skupiny právně závazné záruky na poskytnutí dodatečného kapitálu, v případě potřeby pokrytí ztrát není tato úspora odůvodnitelná”*¹⁸⁶

Používá-li specializovaný přístup skupina, musí být v rámci modelování testována dostatečnost kapitálu na úrovni každého člena skupiny.

16.1 Uznatelné techniky snižování kapitálového požadavku

Skupiny a jednotlivci, kteří mají odsouhlaseno, že mohou používat specializovaný model, mohou snížit vypočtený kapitálový požadavek k operačnímu riziku.

Bonifikace, za to, že se snaží předcházet a omezovat výskyt operačního rizika a jeho dopady

¹⁸⁴ V rámci tzv. druhého pilíře konceptu Basel II a Solventnost II. V rámci druhého pilíře jsou na banky i pojišťovny kladeny kvalitativní požadavky, zejména na spolehlivé kontrolní a řídicí mechanismy.

¹⁸⁵ Citováno z článku Operační riziko a jeho dopady do finanční stability, který napsali Věra Mazánková a Michal Němec (str. 103) [online] [cit.28.8.2013] dostupné na:http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2007/FS_2007_clanek_4.pdf

¹⁸⁶ „ČNB proto vydala Úřední sdělení ČNB ze dne 16.listopadu 2007 k pravidlům obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry Srovnávací limit kapitálového požadavku ke krytí operačního rizika „ (Tamtéž)

Mezi uznatelné techniky patří pojištění¹⁸⁷ a jiné techniky¹⁸⁸, lze použít ke snížení kapitálového požadavku, to ale podléhá souhlasu ČNB.

Pojištění jako uznatelná technika snižující kapitálový požadavek k operačnímu riziku

Solvency II zavádí dva kapitálové požadavky – minimální kapitálový požadavek a solventnostní kapitálový požadavek. Kapitálový požadavek k operačním rizikům je zahrnut v solventnostním kapitálovém požadavku, jinak platí „přiměřeně“¹⁸⁹ to samé, co bylo řečeno o kapitálových požadavcích k operačním rizikům k bankám. Právní úprava, která je nyní účinná povinnost vytvářet kapitálové rezervy k operačnímu riziku nezavedla, neznamená to, ale že ho nesledují a nevytváří k němu kapitálovou rezervu z vlastní iniciativy.

16.2 Ohlašovací povinnost

Opatření ředitele sekce měnové a statistiky stanovuje obsah formu a termíny a způsoby předkládání informací a podkladů České národní bance ve formě výkazů pro potřeby dohledu, doplňkových informací a hlášení a statistických výkazů¹⁹⁰ V příloze č. 4¹⁹¹ je uveden bod, který stanovuje bankám povinnost spolu s výkazem¹⁹² zaslat komentář, který bude obsahovat informaci o třech největších ztrátových událostech operačního rizika, zejména z oblastí elektronického bankovníctví, IS/ IT a dalších, za uplynulé čtvrtletí, komentář obsahuje výši hrubé ztráty události, stručný popis události, který zahrnuje charakteristiku, závažnost a způsob, jakým banka problém řešila.¹⁹³

¹⁸⁷ Jsou dány podmínky na poskytovatele pojištění, je dán limit, kapitálový požadavek lze upravit o nejvýš 20 %.

¹⁸⁸ např. deriváty

¹⁸⁹ S ohledem na to, že se jedná o jiné odvětví

¹⁹⁰ S souvislostí s přímo použitelnými předpisy EU - čl.5 Protokolu č. 4 o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky.

¹⁹¹ Základní charakteristika dalších informací předkládaných české národní bance

¹⁹² BD (ČNB) 2-12

¹⁹³ **Hlášení o kapitálové přiměřenosti banky** [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/predpisy_menove_bank_stat/vykazy_metodika_2008/cast_I/download/1_BD2-12_0801.pdf

Hlášení o kapitálové přiměřenosti regulovaného konsolidovaného celku [online] [cit.

28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/predpisy_menove_bank_stat/vykazy_metodika_2011/cast_I/download/1_BD12-04_1101.pdf

17 Závěr

Většina autorů se zabývá operačním rizikem z pohledu ekonomického, zabývají se čistě modelováním a propočty kapitálových požadavků. Já jsem se pokusila o právní pohled. Po prostudování a analýze souvisejících právně závazných předpisů, konzultačních materiálů, dokumentů, zpráv jsem došla k následujícím závěrům:

- **Neurčité pojmy**

Operační riziko je neurčitý právní pojem, jedná se o mnohovýznamný pojem, lze pod něj podřadit nekonečně mnoho různých „životních situací.“ Vyhovuje to účelu pro, který definice vznikla - vytváření modelů řízení operačních rizik a výpočet minimálního kapitálového požadavku.

Basilejský výbor si je vědom mnohoznačnosti, nechává prostor pro vytváření vlastních definicí, které lépe vyjádří rizikový profil společností.

- **Soft law předchází hard law,**

Drtivá většina právně závazných norem souvisejících s řízením operačního rizika vznikla v Basilejském výboru, který nemá právní subjektivitu a vydává standardy, jejichž závaznost a vynutitelnost je dána slovy: od orgánů dohledu „se očekává, že“.... a/nebo zásadou „Act or explain“ , tj. jedneji nebo vysvětlí a odůvodní, proč mé standardy nepřijímáš.

Široké přijímání jeho standardů, je zajištěno tím, že se na jeho tvorbě dobrovolně podílejí guvernéri centrálních bank, tj. experti z celého světa, kteří mají přístup k nejnovějším odborným informacím, mají zájem o sdílení těchto informací, což jsou předpoklady k vytváření té nejlepší praxe.

K rozhodnutí výboru je potřebný konsensus, tj. probíhá hlasování. Industrie a veřejnost jsou předem konzultovány, mohou se k návrhům předem vyjádřit.

ČNB se podílí na jeho činnosti. Evropská Komise a Evropské orgány dohledu mají v Basilejském výboru statut pozorovatele. Evropská komise i Basilejský výbor hrají významnou roli v tvorbě evropského práva, které již má právně závazný charakter. Evropská Komise má iniciační monopol a Evropské orgány dohledu mohou spolu s ní vytvářet regulační a implementační technické standardy ke směrnicím a nařízením vydaným v první úrovni Lamfalussyho procesu. Skrze tyto orgány se dostávají, v podobě přijatelné pro Evropu, do evropského práva a tím také do českého právního řádu. Ze „soft law“ se stává „hard law“.

- **Soft law a obecné principy převažují**

Nejen mezinárodní právo, ale i na vnitrostátní úrovni jsou přijímány předpisy, které mají nezávazný charakter, ČNB vydává ke svým vyhláškám, usnesení, v podobě výkladových stanovisek a benchmarky, tj. srovnávací standardy, které vyjadřují názory pracovníků ČNB a jejich očekávání.

Regulace zahrnuje především demonstrativní výčty a obecné principy.

- **Právní úprava bank je o krok napřed před právní úpravou pro pojišťovny**

Zatímco u bank se setkáváme již se třetím konceptem řízení rizik, v podobě Basel III (CRD IV, CRR), v pořadí druhým, který zohledňuje operační riziko v rámci výpočtů kapitálové přiměřenosti. V sektoru pojišťovnictví existuje již zveřejněná obdoba Baselu II, směrnice Solvency II, ale její účinnost byla již několikrát posunuta.¹⁹⁴

- **Nové pravomoce výborů „3L3“**

Proběhla reforma evropské dohledové architektury. Evropské orgány dohledu jsou tři, jeden pro sektor pojišťovnictví, jeden pro sektor bankovníctví, jeden pro sektor cenných papírů a trhů. Evropské orgány dohledu získaly nové pravomoce, mají právní subjektivitu, mohou vydávat individuální rozhodnutí, v oblastech, kde k tomu mají výslovné „zmocnění“ vytváří technické standardy – prováděcí i regulační.

Individuální rozhodnutí představují zásah do pravomocí ČNB, mají přednost před jejími rozhodnutími v téže věci.

Píše se o tom, že Evropská centrální banka by měla také získat nové pravomoci, již o tom byla sepsána dohoda na nejvyšší úrovni, tak uvidíme, co vývoj přinese.

- **Harmonizace**

Harmonizace na evropské úrovni v oblasti regulace a dohledu se projevuje napříč sektory, např. nařízení o evropských orgánech dohledu mají stejnou strukturu textu, mají i stejný věcný obsah, obsahují stejné nástroje pro dohled, např. individuální rozhodnutí.

Harmonizace na české úrovni v oblasti regulace a dohledu se projevuje tím, že byl přijat zákon o integraci dohledu, na jehož základě byl integrován dohled do jednoho orgánu – ČNB. ČNB provedla vnitřní reorganizaci podle funkcionálního modelu, tzn. že nemá útvary např. pro bankovníctví zvlášť a pro

¹⁹⁴ K zamyšlení: Otázka právní jistoty?

pojišťovnictví zvláště. Z toho lze dovozovat, že bude harmonizace dále pokračovat napříč sektory, stejné dohledové nástroje, formuláře,

Z hlediska dalšího vývoje na evropské úrovni je zajímavé, že nový koncept Basel III byl přijat jako nařízení s přímými účinky a nikoliv jako směrnice, kterou musejí členské státy ve stanovené lhůtě implementovat, ale je na jejich vůli jakým způsobem to provedou. Solvency II ještě není účinná a má podobu směrnice, teoreticky, pokud to dáme do souvislosti s nově nabytými pravomocemi evropských dohledových orgánů, může mít podoba předpisu zásadní vliv na „moc“ evropských orgánů dohledu zasahovat do jurisdikce národních orgánů dohledu. Individuální rozhodnutí evropských orgánů dohledu mohou být přijímána jen za podmínky, že vynucují přímo použitelné povinnosti.

Určitě to má vliv na roztržitost právních úprav mezi členskými státy.

Je také otázkou, jestli Solventnost II nebude také transformována do přímo účinného nařízení. Narušení právní jistoty a předvídatelnosti v souvislosti s neustálým oddalováním účinnosti Směrnice Solventnost II.

Co se týče konceptu Basel III, nepřináší ohledně přístupu k operačnímu riziku podstatné změny, pouze je dle názorů odborníků přehlednější.

Ze směrnice Solvency II je cítit, že je inspirována konceptem Basel II, vychází ze stejných přístupů měření kapitálového požadavku, základní a specializované podmíněné souhlasem ČNB. Má také třípilířovou strukturu.

- **Požívání cizích slov**

Česká legislativa navazuje na evropskou a mezinárodní legislativu. Přejímá anglická slova – např. outsourcing, compliance. Vzhledem k tomu, že máme řadu přímo závazných nařízení, domnívám se, že je to v pořádku, ne pro všechna slova máme ekvivalentní výraz a alespoň by nedocházelo k nedorozuměním vyplývajícím z nesprávného překladu a pochopení významu.

Všimla jsem si, že ale občas zákon používá anglický výraz ale prováděcí předpis ČNB už ne a naopak.

Připravované novely vznikly v reakci na změny v evropském právu – předpokládaná účinnost 2014: zákon o pojišťovnictví, zákon o bankách, zákon o ČNB aj.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Připravované novely naleznete na stránkách Ministerstva financí, na stránkách ČNB a např. v zprávě o dohledové činnosti, kterou vydává ČNB.

- Shrnutí k operačnímu riziku a jeho řízení:

Všeobecně přijímaná definice:

Operační riziko souvisí se všemi provozními činnostmi na všech úrovních společnosti.

Definice je stejná pro pojišťovny i banky

“Operačním rizikem se rozumí riziko ztráty vyplývající z nedostatečnosti nebo selhání vnitřních procesů, lidí a systémů nebo z vnějších událostí.“

Největší rizika obnášejí IT/IS systémy, nově vzniklá rizika souvisejí s delegováním činností vč. outsourcingu

Operační riziko není nový jev

I když ještě nebyla technologie, lidské úmyslné i neúmyslné selhání tu byly vždy, a společnosti, nejen finanční instituce, byly nuceny se s ním nějak vypořádat. Je proto lépe hovořit o novém přístupu k řízení operačního rizika.

ČNB provádí v této oblasti dohled nad individuálním a konsolidovaným základě, má postavení veřejnoprávního správního úřadu, může za správní delikty ukládat sankce

Představenstvo nebo jiný vrcholový orgán odpovídají za funkční a efektivní systém správy a řízení a systém vnitřní kontroly, řízení rizik, vč. operačních rizik. Mají povinnost reagovat na zjištění v rámci systému vnitřní kontroly, v rámci externích kontrol a dohledu ČNB, přijímat adekvátní nápravná opatření.

Kvalitativní požadavky na efektivní řízení a správu operačního rizika:

- kvalita strategie řízení rizik - banka musí stanovit zásady a postupy řízení
- organizační struktura, ve které jsou jasně vymezené kompetence a odpovědnosti útvarů a pracovníků, která respektuje zásady neslučitelnosti funkcí, zákaz střetu zájmů a princip „čtyř očí“.
- Účinné postupy rozpoznávání, vyhodnocování, měření a ohlašování rizik
- Zabezpečení vnitřního kontrolního mechanismu - vnitřní audit a compliance, u pojišťoven funkce pojistného matematika
- Postupy a procedury jsou součástí vnitřní předpisové základny. Musejí být skutečně aplikovány v praxi, nestačí mít pouze formálně.
- Systém uchovávání informací
- Nastavení informačních a komunikačních toků
- Řízení operačního rizika musí být pravidelně přehodnocováno.

- Banka má povinnost zajistit soulad řádných administrativních a účetních postupů s zvláštními právními předpisy.

Kvantitativní požadavek minimální kapitálový požadavek k operačnímu riziku
Cílem vrcholového management i pracovníků dohledu by měla být prevence
nikoliv represe a řešení následků.

18 Resume:

This contribution is focused on regulatory and supervisory framework of operational risk management for banks and insurance companies.

I work with the widely used definition for Operational risk, which created Basel Committee for the purposes of identifying, monitoring, measuring, evaluating of risk, which is resulting from operations.

„Operational risk is the risk of loss resulting from inadequate or failed internal processes, people and systems, or from external events.“

I analyzed the influence of „internal corporate governance“ and „control mechanism“ on operational risk, I also analyzed different approaches for the operational risk management in relation to function of internal auditing and function of compliance.

I described capital formation for operational risk, basic and special approaches, the role of the instance on the amount of min. capital requirement.

I described Lamfalussyho procedure and its changes.

I analyzed the role of new European supervisory authorities and the role of the Czech central bank in the operational risk management. The European supervisory authorities have new power. They have legal subjectivity, they can create law – were they have authorization from european law, they can create implementation and regulatory standards, they can make administrative decisions.

I analyzed „soft law“ and „hard law“ and its implementation and enforcement, the way how the recommendations and „best practices“ and general sound principles come in force. I analyzed princip „comply or explain.“ I described difference between regulation and supervision.

19 Seznam zdrojů:

Legislativa

- [1] Smlouva o fungování EU („SFEU“)
- [2] Smlouva o Evropské unii (“SEU”)
- [3] Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality
- [4] Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky
- [5] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu („Solventnost II“)
- [6] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES
- [7] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2016 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (přepřacované znění)
- [Online] [cit.27.8.2013] dostupné na:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0001:0001:CS:PDF>
- [8] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, ze dne 26. června 2013, o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012
- [9] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010, ze dne 24. listopadu 2010, o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES („Nařízení o EBA“)
- [10] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010, ze dne 24. listopadu 2010, o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/79/ES (Nařízení o EIOPA)
- [11] Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o obezřetnostech požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, Evropská Komise,

V Bruselu dne 20.7.2011 KOM(2011) 452 v konečném znění 2011/0202 (COD)
(„Basel III“)

[Online] [cit.27.8.2013] dostupné na: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SPLIT_COM:2011:0452\(01\):FIN:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SPLIT_COM:2011:0452(01):FIN:CS:PDF)

[12] Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky („Zákon o ČNB“)

[13] Zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance („Zákon o ČNB“)

[14] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách („Zákon o bankách“)

[15] Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví („Zákon o pojišťovnictví“)

[16] Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ("Zákon proti praní špinavých peněz")

[17] Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech („Zákon o auditorech“)

[18] Zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech („Zákon o finančních konglomerátech“)

[19] Zákon č. 38/2004 Sb. ze dne 17.prosince, zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona („zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích“)

[20] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

[21] Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole v posledním znění

[22] zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, který byl zveřejněn ve Sbírce zákonů dne 8. března 2006.

[23] Návrh novely Zákona č. 277/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví, [Online], 2012, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/210-12-novela-zakona-o-pojistovnictvi-t-4-10-2012.aspx>

[24] Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry („obezřetnostní vyhláška pro banky“)

[25] Vyhláška č. 434/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví (účinná od 1. 1. 2010) („obezřetnostní vyhláška pro pojišťovny“)

[26] Vyhláška č. 281/2008 Sb., ze dne 1. srpna 2008, o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ("prováděcí vyhláška k zákonu proti praní špinavých peněz")

- [27] Vyhláška č. 347/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o finančních konglomerátech („Vyhláška k finančním konglomerátům“)
- [28] Vyhláška č.307/2004 Sb., o předkládání informací a podkladů České národní bance osobami, které náleží do sektoru finančních institucí
- [29] Opatření České národní banky č.2 ze dne 3.února 2004 k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu system banky, Věstník částka 3/2004 ze dne 16.února 2004, Třídní znak 10204510 [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2004/download/v_2004_03_10204510.pdf
- [30] Opatření ČNB č.2/2011 věst.ČNB, o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank ČNB, ve znění opatření č. 1/2012 věst.ČNB [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2012/download/v_2012_13_10212410.pdf
- [31] Úřední sdělení České národní banky ze dne 26. května 2009 k některým požadavkům na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, Věstník ČNB částka 8/2009 ze dne 5. června 2009, Třídící znak 21109560
- [32] Úřední sdělení ČNB ze dne 18.července 2007 k pravidlům obezřetného podnikání bank a spořitelních a úvěrních družstev [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2007/download/v_2007_18_22807530.pdf
- [33] Úřední sdělení ČNB ze dne 27.5.2011 k výkonu činnosti na finančním trhu – operační riziko v oblasti informačního systému. [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2011/download/v_2011_05_20811560.pdf
- [34] Úřední sdělení České národní banky ze dne 22. prosince 2010 k výkonu činnosti banky, družstevní záložny a obchodníka s cennými papíry na finančním trhu – odměňování, částka 20/2010 Věstníku České národní banky [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_20_22410560.pdf

[35] Úřední sdělení ČNB ze dne 21. května 2010 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_11_21210560.pdf

[36] Úřední sdělení ČNB ze dne 18. července 2007

k pravidlům obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry – Uznávané standardy [Online] [cit. 27.8.2013]

Dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2007/download/v_2007_19_23507530.pdf

[37] Dohledový benchmark č.4/2012 Řízení a kontrola kvality činnosti distribuční sítě v pojišťovnictví [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_finančni_trh/vykon_dohledu/dohledove_benchmarky/download/dohledovy_benchmark_2012_04.pdf

[38] Dohoda mezi ČNB Ministerstvem financí o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančních trhů a jiných předpisů [Online] [cit. 27.8.2013] Dostupné na

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/postaveni_cnb/download/dohoda_CNB_MF.pdf

Judikatura

[39] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. ledna 2013, čj. 8 Afs 17/2012 - 375,

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2012/0017_8Afs_120_20130124155429_prevedeno.pdf

Seznam knižní literatury

[40] Jurošková Lenka: Bankovní regulace a dohled, Praha: Auditorium, 2012, ISBN 978-80-8728

[41] Bakeš; Karfíková; Kotáb; Marková a kol.: Finanční právo, 6. upravené vydání, Praha, C.H. Beck, 2012

[] Arnošt Böhm; Karina Mužáková: Pojišťovnictví a regulace finančních trhů, 1. vydání, Professional publishing, Praha, 2010, ISBN 978-80-7431-035

[42] Kašparovská, Vlasta: Řízení obchodních bank, vybrané kapitoly, 1. vydání, Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7179-381-7

[43] Dvořák, Petr: Bankovníctví pro bankéře a klienty, 3. přepracované a rozšířené vydání, Praha, Linde Praha a.s., 2005, ISBN 80-7201-515-X.

[44] Růžičková, Petra: Corporate governance, Professional publishing, první vydání, 2008, ISBN 978-80-86946-87-0

[45] Schráníl, Pavel; Tvrdoň, Josef: Externí a interní auditing, Vysoká škola finanční a správní, Praha 2010, ISBN 978-80-7408-042-5

[46] Schráníl, Pavel: Kontrola a Audit (ve finančních institucích, pojišťovnách), Vysoká škola finanční a správní, Praha 2010, ISBN 978-80-7408-027-2

[47] Jeník, Ivo: Dohled a regulace finančního trhu, Všechno Spolek Českých právníků, 2011, 120 s., ISBN 978-80-85305-48-7.

[48] Gleeson, Simon: Basel II: Capital & Requirements, Oxford University Press, 2010, ISBN 978-0-19-921534-8, str. 261, chapter 17 (Operational risk requirements)

[49] Frank J. Fabozzi, Anna S. Chernobai, Svetlozar T. Rachev: Operational risk – A guide to Basel II Capital requirements, Models and Analysis, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2007, ISBN 978-0-471-78051-9

[50] Dimitris N. Chorafas: Operational risk control with Basel II, basic principles and capital requirements, Elsevier Butterworth Heinemann, 2004, ISBN 0 7506 5909 2

[51] Gleta Jakub: Basel III: evaluation and impact in the Czech republic, Institute of economic Studies, Charles University in Prague, Lambert Academic Publishing, ISBN 078-3-84-65-02-05-1

Seznam časopisecké literatury

[52] Kubáň, Drahomír: Riziko compliance a riziko právní jako operační rizika pojišťovny, Pojistné rozpravy – pojistně teoretický bulletin – Česká asociace pojišťoven, 2012, ISSN 0862-6162, od str. 45

[53] JUDr. Herboczková Jana, Ing. Beránková, Hana, (Ministerstvo financí): Vývoj Solvency II a prováděcích opatření v Evropské unii, Pojistné rozpravy – pojistně teoretický bulletin – Česká asociace pojišťoven, 2012, ISSN 0862-6162, str. 5 a dál

[54] Kučera, David (právník skupiny Finance & Projects advokátní kanceláře DLA Piper Prague LLP), Bankovníctví Článek Komentář: Basel III nebude mít na banky v ČR tak výrazný dopad, Měsíčník vydavatelství Economia, 4/2011, str. 18

[55] Dr. Mario Giovanoli: Reflections on International Financial Standards as Soft law, The London Institute of International Banking, Finance & Development Law

Ltd, Essays in International financial & economic law, No 37, 2002, ISSN 1366-641X.

Internetové zdroje: Seznam publikací k soft law

[56] Sound practices for the Management and Supervision of Operational Risk [online], Basel Committee on Banking Supervision, Bank for international settlements, February 2003 [cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://www.bis.org/publ/bcbs96.pdf>

[57] Core principles for Effective Banking Supervision [online], Basel Committee on Banking Supervision, Basle September 1997 [cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://www.bis.org/publ/bcbs30a.pdf>

[58] Core principles for Effective Banking Supervision [online], Basel Committee on Banking Supervision, Bank for International Settlements, October 2006, ISBN print:92-9131-725-X, ISBN web:92-9197-725 [cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://www.bis.org/publ/bcbs129.pdf>

[59] Consultative Document Core Principles for Effective Banking Supervision [online], Basel Committee on Banking Supervision, Bank for International Settlements, December 2011, Dostupné na: <http://www.bis.org/publ/bcbs213.pdf>, ISBN print:92-9131-075-1, ISBN web:92-9197-075-1 [cit.27.8.2013]

[60] OECD (2011), OECD Guidelines on Insurer Governance, OECD Publishing,[online],[cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264129320-en>; nebo dostupné na:

<http://www.oecd.org/daf/fin/insurance/48071279.pdf> ; ISBN 978-92-64-12931-3 (print), ISBN 978-92-64-12932-0 (PDF)

[61] Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology, October 2011 (revised October 2012) , [online], International Assotiation of insurance supervisors, 1 October 2011 as amended 12 October 2012 (with new ICP 9)Dostupné na:

<http://www.iaisweb.org/Insurance-Core-Principles-material-adopted-in-2011-795>

[62] Chairman Alexandre Lamfalussy and his working group: Final Report of the comittee of wise men on the regulativ of european securities market, Brussels [Online] 15 February 2001, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/lamfalussy/wisemen/final-report-wise-men_en.pdf

[63] Obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví k internal governance (řídící a kontrolní systém) (GL 44); [Online] Evropský orgán pro bankovníctví EBA

BS 2011 116 v konečném znění 27. září 2011; Londýn, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA_2012_00210000_CS_COR.pdf

[64] Enhancing corporate governance for banking organisations [Online] Basel Committee on Banking Supervision, Bank for international Settlements, February 2006; [cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://www.bis.org/publ/bcbs122.pdf>

[65] ZELENÁ KNIHA Správa a řízení podniku ve finančních institucích a politika odměňování ; V Bruselu dne 2.6.2010 , KOM(2010) 284 v konečném znění, [Online] EVROPSKÁ KOMISE [cit.27.8.2013] ,Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0284:FIN:CS:PDF>

Internetové zdroje: časopisy a odborné články

[66] Solventnosť II – nový systém regulácie v poisťovníctve, BIATEC Odborný bankový časopis, ročník 20, 8/2012, str. 17 Vydavatel: Národná banka Slovenska[Online], 2012, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/biatec_0812.pdf, ISSN 1335-0900

[67] Věra Mazánková a Michal Němec: Operační riziko a jeho dopady do finanční stability [online], ČNB, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2007/FS_2007_clanek_4.pdf

[68] Herboczková, Jana: Dohled nad evropskými finančními trhy v rukou Evropské unie, [online] Právnická fakulta, Masarykova univerzita [cit.27.8.2013] Dostupné na:

[http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/04_finance/Herboczkova_Jana%20_\(3664\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/04_finance/Herboczkova_Jana%20_(3664).pdf)

[69] Kolassa Doris: Finanční služby:Lamfalussyho process a vývoj evropských orgánů dohledu, [Online] Evropský parlament, 01/2012, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.4.4.html

[70] Návrhy na posílení dohledu nad evropským finančním sektorem – finanční balík, [Online] Advokátní kancelář Kocián, Šolc, Balaščík , [cit.27.8.2013]

Dostupné na:

<http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/684/navrhy-na-posileni-dohledu-nad-evropskym-financnim-sektorem-financni-balik>

[71] Vančo, Filip: Pojišťovny získají nové nástroje proti praní peněz (Pojistný obzor 15.9.2008 strana 14, rubrika: Legislativa a právo) [Online] ČNB

[cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_080915b.html

Internetové zdroje - instituce

[72] Česká národní banka [online] [cit.27.8.2013] dostupné na: (www.cnb.cz)

[73] Ministerstvo financí [online] [cit.27.8.2013] dostupné na:

<http://www.mfcr.cz/cs/legislativa>

[74] Financial Action Task Force on Money Laundering [online] [cit.27.8.2013] dostupné na: www.fatf-gafi.org

[75] Basel Committee on Banking Supervision [online] [cit.27.8.2013] dostupné na: www.bis.org/bcbs/index.htm

[76] International Association of Insurance Supervisors [online] [cit.27.8.2013] dostupné na: www.iaisweb.org

[77] International Organization of Securities Commissions [online] [cit.27.8.2013] dostupné na: www.iosco.org

Internetové zdroje: ostatní

[78] Legislativní pravidla vlády [online] [cit.27.8.2013] dostupné na::

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>

[79] Zpráva o výkonu dohledu 2012 [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2012_cz.pdf

[80] Informace o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT) [online] [cit. 28.8.2013] dostupné na:

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_verejnost/opatreni_pro_ti_legaliz_vynosu_trest_cin.html

[81] Charter : [Online] Basel Committee [cit.27.8.2013] Dostupné na:

<http://www.bis.org/bcbs/charter.pdf>

[82] Přibíl, Petr:Diplomová práce: Operační riziko v pojišťovnictví, Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta Brno 2011 [Online] [cit.27.8.2013]

Dostupné na: http://is.muni.cz/th/206533/esf_m/Operacni_riziko_v_pojistovnictvi.pdf

[83] Finanční rizika [online], Wikipedie otevřená encyklopedie, Stránka byla naposledy editována dne 14. 7. 2013, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Finan%C4%8Dn%C3%AD_rizika

[84] Finanční rizika [online], Wikipedie otevřená encyklopedie, Stránka byla naposledy editována dne 8. 4. 2013, [cit.27.8.2013] Dostupné na:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Laissez_faire

[85] Strategic risk definition [online], BusinessDictionary.com, [cit.27.8.2013], dostupné na: <http://www.businessdictionary.com/definition/strategic-risk.html>

[86] Basilejský Výbor pro bankovní dohled , [online] Wikipedia [cit.27.8.2013] dostupné na:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Basilejsk%C3%BD_v%C3%BDbor_pro_bankovn%C3%AD_dohled

[87] PhDr. Příklad, Vladimír, Ministerstvo financí České republiky (odbor Finanční trhy II): Solvecy II Řízení rizik a kapitálu v pojišťovnictví [Online] [cit.27.8.2013] Dostupné na: <http://www.slideshare.net/SmithNovak/vladimr-pikryl-strun-pehled-zmn-pipravovanch-v-legislativ-pojiovnictv> a

Osobní sdělení:

[88] Ing. Rott, Pavel: Osobní sdělení ke kontrole na místě ve vztahu k operačnímu riziku, email: Pavel.Rott@cnb.cz

[89] Mgr. Bouška, Jan: Osobní sdělení k Corporate governance, Lamfalussyho procesu, email: Jan.Bouska@cnb.cz